

**DEN HØYERE
PÅTALEMYNDIGHET**

RIKSADVOKATENS VURDERING AV KRIMINALITETSBEKJEMPELSEN I STRAFFESAK

TREDJE TERTIAL 2025

Innhold

1	Forord	3
2	Sammendrag, hovedutfordringer og hovedtiltak	4
3	Overordnet utvikling	7
4	Noen av de alvorligste kriminalitetstruslene	12
4.1	Drap og drapsforsøk	12
4.2	Alvorlig vold mot små barn.....	13
4.3	Mishandling i nære relasjoner	14
4.4	Andre alvorlige voldslovbrudd og alvorlige trusler	17
4.5	Hatkriminalitet.....	20
4.6	Alvorlige seksuallovbrudd.....	22
4.7	Alvorlige seksuallovbrudd mot barn	24
4.8	Organisert kriminalitet.....	27
4.9	Alvorlig økonomisk kriminalitet	30
4.10	Alvorlig miljøkriminalitet.....	32
4.11	Alvorlige trafikklovbrudd.....	33
5	Områder hvor innsatsen skal styrkes	35
5.1	Kriminalitet rettet mot datasystemer	35
5.2	Massebedragerier og identitetskrenkelser	37
5.3	Barne- og ungdomskriminalitet	40
5.4	Sammensatte trusler.....	43
	Tiltaksliste	45

1 Forord

Riksadvokatens vurdering av kriminalitetsbekjempelsen i straffesak fokuserer på noen av de mest alvorlige kriminalitetstruslene i samfunnet, i tråd med prioriteringene i riksadvokatens prioriteringsrundskriv.

Rapporten skal bidra til bedre styring og oppfølging av politiets straffesaksarbeid. Formålet med rapporten er å gi en kortfattet statusoversikt og vurdering av avvik, samt å redegjøre for Den høyere påtalemyndighets korresponderende fagledelsesaktivitet og fagledelsestiltak. Rapporten vier særlig oppmerksomhet til områder der det vurderes å foreligge et forbedringspotensial i politiets straffesaksbehandling. Rapporten må leses i lys av dette.

Rapporten bygger på et bredt kunnskapsgrunnlag innhentet fra flere kilder, herunder informasjon fra Politidirektoratet, politidistriktene, statsadvokatembetene, Kripos, Økokrim, Riksrevisjonen og andre relevante etater. Tallgrunnlaget i rapporten er hentet fra politiets datasystemer, med mindre andre kilder er oppgitt i teksten.

I kapittel 3 gis en kort oversikt over den generelle kriminalitetsutviklingen. I kapittel 4 omtales utviklingen og straffesaksbehandlingen innen noen av de alvorligste kriminalitetstruslene, mens det i kapittel 5 gjøres rede for tilsvarende forhold innen enkelte andre kriminalitetsområder hvor riksadvokaten har fremhevet at politiets innsats skal styrkes. For hvert område i kapittel 4 og 5 gis en statusoppdatering, en vurdering av utvikling og resultater, samt en oversikt over tiltak som er iverksatt, eller vil bli iverksatt for å bidra til bedre resultater i politiets straffesaksbehandling.

2 Sammendrag, hovedutfordringer og hovedtiltak

Kriminalitet som preger nåtiden

Politiet står i en vedvarende utfordrende situasjon med et stort oppgavespenn. Det er høye forventninger til politiets bidrag på flere viktige områder i samfunnet, ikke minst som følge av den sikkerhetspolitiske situasjonen. Samfunnsutviklingen medfører at politiet står overfor krevende oppgaver, også i kriminalitetsbekjempelsen. Situasjonen fordrer tydelige prioriteringer og aktiv oppfølging av innsatsen på straffesaksfeltet.

Kriminalitetsbildet i dag er preget av økt kompleksitet, mobilitet og digitalisering. Tradisjonelle kriminalitetsformer består, men de suppleres og delvis erstattes av kriminalitet som opererer på tvers av geografiske grenser og jurisdiksjoner. Særlig fremveksten av digital kriminalitet, herunder økonomisk kriminalitet, bedragerier og datainnbrudd, innebærer at gjerningspersoner kan operere anonymt og med lav risiko for oppdagelse. Samtidig ser man en økende grad av profesjonalisering og organisering, der kriminelle nettverk utnytter teknologi, logistikk og finansielle strukturer på en måte som gjør kriminaliteten mer tilpassningsdyktig og vanskeligere å avdekke. Samlet sett innebærer utviklingen at politiet står overfor et mer sammensatt og krevende oppgavespenn.

En sentral utfordring er koblingen mellom ulike kriminalitetsformer. Organisert kriminalitet fremstår i økende grad som flerfasettert, der for eksempel narkotikahandel, arbeidslivskriminalitet, hvitvasking og vold inngår i samme strukturer. Dette gir kriminaliteten en systemkarakter som utfordrer tradisjonelle sektorinndelinger i politiet og påtalemyndigheten. I tillegg bidrar digitale plattformer og sosiale medier til rask mobilisering, rekruttering og påvirkning, særlig blant unge. Kriminalitetens dynamikk blir dermed mer uforutsigbar, og utviklingen kan skje raskt, uten klare varselsignaler, samtidig som det stilles høye forventninger til politiets innsats på flere områder.

Disse utviklingstrekkene utfordrer politiets evne til effektiv forebygging, etterforskning og irettføring. For det første stilles det økte krav til spesialisert kompetanse, særlig innen teknologi, analyse og finansiell etterforskning. For det andre krever kriminalitetens grenseoverskridende karakter styrket samarbeid – både nasjonalt mellom etater og internasjonalt med andre lands myndigheter. For det tredje utfordres politiets organisering og prioriteringsevne, ettersom ressursene må fordeles mellom akutte hendelser og mer langsiktig, kunnskapsbasert innsats mot komplekse kriminalitetsformer. Dette fordrer tydelige prioriteringer og aktiv oppfølging av innsatsen på straffesaksfeltet, og innebærer samlet sett et behov for en mer strategisk, koordinert og kunnskapsdrevet tilnærming til kriminalitetsbekjempelse.

Utviklingen for prioriterte kriminalitetstyper

De prioriterte sakstypene i straffesaksbehandlingen fastsettes av riksadvokaten og omfatter særlig alvorlige og samfunnsskadelige kriminalitetsformer. Prioriteringene gjenspeiler føringer gitt i sentrale styringsdokumenter, og disse sakstypene kjennetegnes ved sakenes alvorlighetsgrad, skadepotensial og betydningen for den enkeltes rettsikkerhet og samfunnets trygghet, samt behovet for en målrettet og vedvarende innsats fra politiet.

Riksadvokaten vurderer innsatsen innenfor flere alvorlige kriminalitetsområder som adekvat. Det er god etterforskningsinnsats i blant annet saker om drap og drapsforsøk og alvorlige trafikklovbrudd preget av risikoadferd. Innsatsen mot kriminelle nettverk (KN) er betydelig styrket og riksadvokatens inntrykk er at politiets evne til bekjempelse av slike nettverk er vesentlig forbedret. Det er også positive tendenser for enkelte områder av den økonomiske kriminaliteten og i enkelte typer voldslovbrudd.

Det foreligger imidlertid et klart forbedringspotensial i politiets håndtering av enkelte typer alvorlig kriminalitet. Dette gjelder blant annet saker om mishandling i nære relasjoner, voldtekt, håndteringen og oppfølgingen av tips om overgrep mot barn på internett, barne- og ungdomskriminalitet, samt saker om cyberkriminalitet. På flere av de nevnte områdene har statsadvokatenes tilsyn og undersøkelser avdekket svakheter i etterforskningen, og det er også avdekket at alvorlige saker ikke alltid gis tilstrekkelig prioritet.

De regionale statsadvokatembetene rapporterer om at kriminalitet som begås i det digitale rom, herunder dataangrep, massebedragerier og identitetskrenkelser, ikke etterforskes i tilstrekkelig grad. Funn fra riksadvokatens undersøkelse av etterforskningen i saker om cyberkriminalitet indikerer at det er risiko for at

alvorlig kriminalitet rettet mot datasystemer, slik som dataangrep mot kritisk infrastruktur, henlegges uten etterforskning.

Politiet har gode forutsetninger for å vurdere hvor etterforskningsinnsatsen mot kriminalitet bør rettes for å oppnå høyest effekt, og for å målrette innsatsen i tråd med disse vurderingene. Det fremgår av riksadvokatens prioriteringsrundskriv at politiet må sørge for en bedre balanse mellom håndteringen av anmeldt kriminalitet og egeninitierte saker. Dette er viktig av flere grunner, herunder for å sikre en målrettet innsats mot de mest alvorlige sakene og sentrale aktørene.

Mangel på kapasitet og kompetanse gjør i dag at de fleste politidistrikter har svært begrensede muligheter til å egeninitiere saker. I tillegg er det en utfordring at etterretningsproduksjonen i politiet i begrenset grad gjenspeiler de prioriterte kriminalitetsområdene, noe som kan svekke grunnlaget for å initiere saker i tråd med riksadvokatens prioriteringsrundskriv. Dette innebærer en risiko for at alvorlig kriminalitet i mindre grad avdekkes og forfølges.

Utviklingen i sentrale resultatstørrelser for de prioriterte kriminalitetstypene, herunder oppklaringsprosent, andelen positive påtaleavgjørelser, antall saker under etterforskning og saksbehandlingstid, sammenholdt med funn fra Den høyere påtalemyndighets fagledelse, gir samlet sett grunn til bekymring. Riksadvokaten vurderer at forskjellene i resultater og måloppnåelse mellom politidistriktene er utilfredsstillende på flere områder. Det generelle bildet er en nedadgående resultatutvikling, med risiko for svekket rettssikkerhet og redusert tillit til straffesaksbehandlingen.

Hovedårsaker til en negativ utvikling

Den negative resultatutviklingen synes i hovedsak å skyldes en kombinasjon av begrenset kapasitet, manglende kompetanse og høy turnover, samt mangel på moderne og egnede teknologiske løsninger i politiet.

Kapasitet og kompetanse

Kapasitetsutfordringene på etterforskningsfeltet har blitt forsterket av den styrkede innsatsen mot de kriminelle nettverkene. De regionale statsadvokatembetene peker i sin rapportering til riksadvokaten på at intensivering av innsatsen mot kriminelle nettverk har svekket andre kompetansemiljøer i politiet, ved at erfarne etterforskere har blitt omdisponert til den særskilte satsningen. Særlig synes dette å ha gått utover innsatsen mot alvorlige seksuallovbrudd og mishandling i nær relasjon, men også organisert kriminalitet som faller utenfor den særskilte satsningen.

Kapasitetsutfordringene gjør seg også gjeldende i politiets påtaleledd. Undersøkelser indikerer et høyt arbeidspress blant påtalejuristene, med betydelig belastning knyttet til omfanget av saksportefølger og krav til fremdrift og kvalitet. En ikke ubetydelig andel påtalejurister opplever i dag arbeidssituasjonen som krevende, og oppgir at de i begrenset grad får løst sakene i tråd med fastsatte føringer. Undersøkelser viser samtidig at omlag en fjerdedel av politiadvokatene vurderer å slutte som følge av arbeidspresset, noe som tilsier at bemannings- og arbeidssituasjon i påtaleleddet er under press.

Høy turnover og vedvarende rekrutteringsutfordringer forsterker kapasitetsproblemene både på etterforsknings- og påtalesiden. Et høyt gjennomtrekk av ansatte reduserer den faktiske kapasiteten i politidistriktene og innebærer begrenset tilgang på personell med nødvendig erfaring og kompetanse, særlig innen mer komplekse og spesialiserte fagområder. Dette svekker trolig både kvaliteten og fremdriften i saksbehandlingen, og gjør oppgaveløsningen mer sårbar.

Høy turnover og kapasitetsutfordringer påvirker Den høyere påtalemyndighets mulighet til å lykkes med kompetansehevende tiltak i politidistriktene. Effekten av slike tiltak vil svekkes når turnover er høy, og kontinuitet og erfaring i fagmiljøene svekkes. Dette kan redusere den langsiktige effekten av fagledelsen og bidra til vedvarende kompetanseutfordringer i politidistriktene.

Tilsyn og undersøkelser gjennomført av statsadvokatembetene har over tid avdekket mangler ved politiets arbeid i straffesaker. Funnene varierer mellom politidistriktene, både hva gjelder omfang og karakter. Samtidig viser flere undersøkelser at det også foreligger gjennomgående utfordringer på tvers av distriktene. Dette gjelder særlig håndteringen av digitale bevis, hvor det er avdekket mangler knyttet til både kompetanse og kapasitet. Sett i lys av den økende betydningen digitale spor har i etterforskningen av alvorlige straffesaker, vurderer riksadvokaten dette som særlig bekymringsfullt.

Teknologiske verktøy

Riksadvokatens syn er at politiet mangler nødvendige digitale verktøy, noe som resulterer i suboptimale arbeidsmetoder, og – for enkelte sakstyper – manglende reell mulighet til adekvat oppgaveløsning i møte med en teknologidrevet kriminalitetsutvikling.

Politidirektoratet har opplyst at de i 2024 og 2025 har prioritert arbeidet med en konseptvalgutredning for helhetlig digitalisering. Denne handler i hovedsak om moderne plattformer, dataplattform og en satsning på teknologi innen tjenesteområdene politiberedskap og kriminalitetsbekjempelse. I tillegg bruker politiet i år ca. 140 millioner kroner på eget produktområde for å fase ut systemene PO og BL.

Etter riksadvokatens syn må teknologiutviklingen på straffesaksfeltet styrkes og intensiveres ytterligere. Det teknologiske etterslepet innebærer at det er et stort uutnyttet effektiviseringspotensial i straffesaksbehandlingen. Oppdaterte teknologiske verktøy ville vært et vesentlig bidrag til å heve kvaliteten i etterforskningen. Det ville også øke mulighetene for høyere oppklaring.

3 Overordnet utvikling

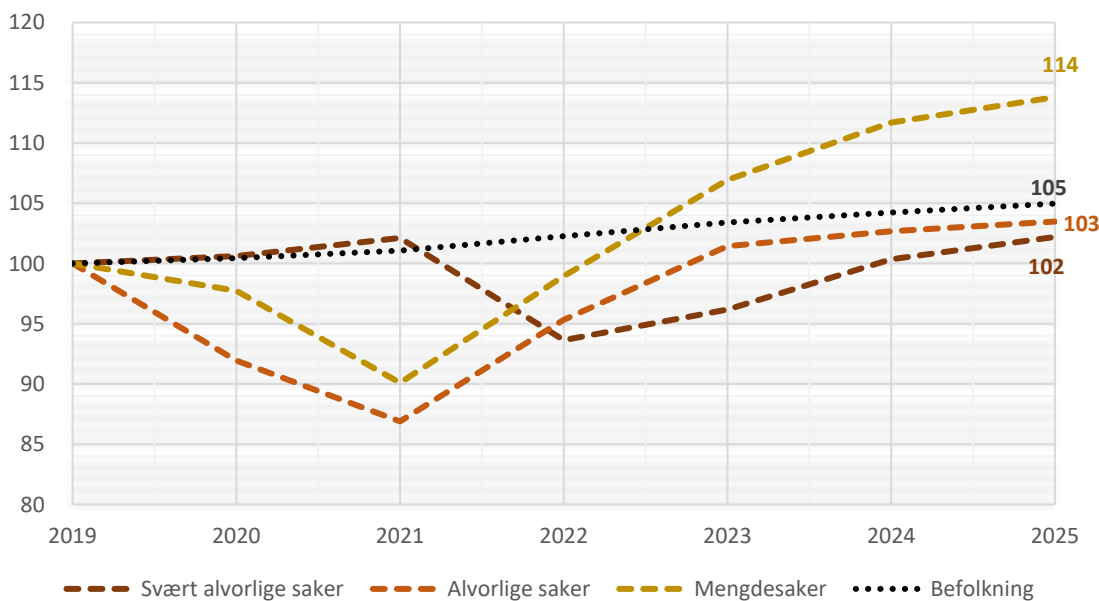
Kriminalitets- og resultatutvikling

Kapasitetsundersøkelsen i politiet kategoriserer saker som svært alvorlige, alvorlige eller mengdesaker. Kategoriseringen sammenfaller delvis med riksadvokatens prioriteringsrundskriv. Sakstypene som omfattes av kategoriene svært alvorlige og alvorlige saker, er i hovedsak prioriterte sakstyper etter riksadvokatens rundskriv.¹ Kategoriseringen er her brukt med formål om å gi en generell oversikt over utvikling og resultater, og hvordan dette varierer mellom kategoriene.

Fra 2019 til 2025 har det totale antallet anmeldelser økt med om lag 12 prosent, fra om lag 311 000 anmeldelser i 2019 til nærmere 349 000 anmeldelser i 2025. Dette er vesentlig mer enn befolkningsveksten i samme periode, som har vært på om lag 5 prosent.² Veksten i det totale antallet anmeldelser har i all hovedsak vært drevet av en økning i mengdesaker, som i 2025 utgjorde om lag 83 prosent av alle anmeldelser. Anmeldelser som faller innenfor mengdekategorien inkluderer også kriminalitet som er alvorlig, blant annet fordi eksempelvis massebedragerier kan registreres som en rekke enkeltstående hendelser uten å ses i sammenheng.

For sakstypene som er klassifisert som alvorlige eller svært alvorlige, har veksten i anmeldelser vært mer beskjeden enn for mengdesakene, og lavere enn befolkningsveksten i perioden, jf. figuren nedenfor. Antallet anmeldelser som gjelder alvorlig og svært alvorlig kriminalitet var i 2025 henholdsvis tre og to prosent høyere i 2025 enn i 2019.

Figur 1 Vekst i anmeldelser og befolkning på landsbasis. 2019 = 100

Figuren ovenfor viser vekst i anmeldelser fra 2019 til 2025, hvor nivået i 2019 er standardisert og gitt verdien 100. Når det for mindre alvorlige lovbrudd er oppgitt verdien 114 i 2025, så betyr dette at antallet anmeldelser innen denne kategorien økte med 14 prosent fra 2019 til 2025 (fordi $114 - 100 = 14$). Anmeldelser som gjelder svært alvorlig og alvorlig kriminalitet, har økt med henholdsvis to og tre prosent fra 2019 til 2025.

Når det gjelder oppklaringsprosenten generelt, så er denne redusert fra 51 prosent i 2019, til 39 prosent i 2025. Oppklaringsprosenten i 2025 er det laveste som er registrert i perioden 2019 – 2025. Ser man alle

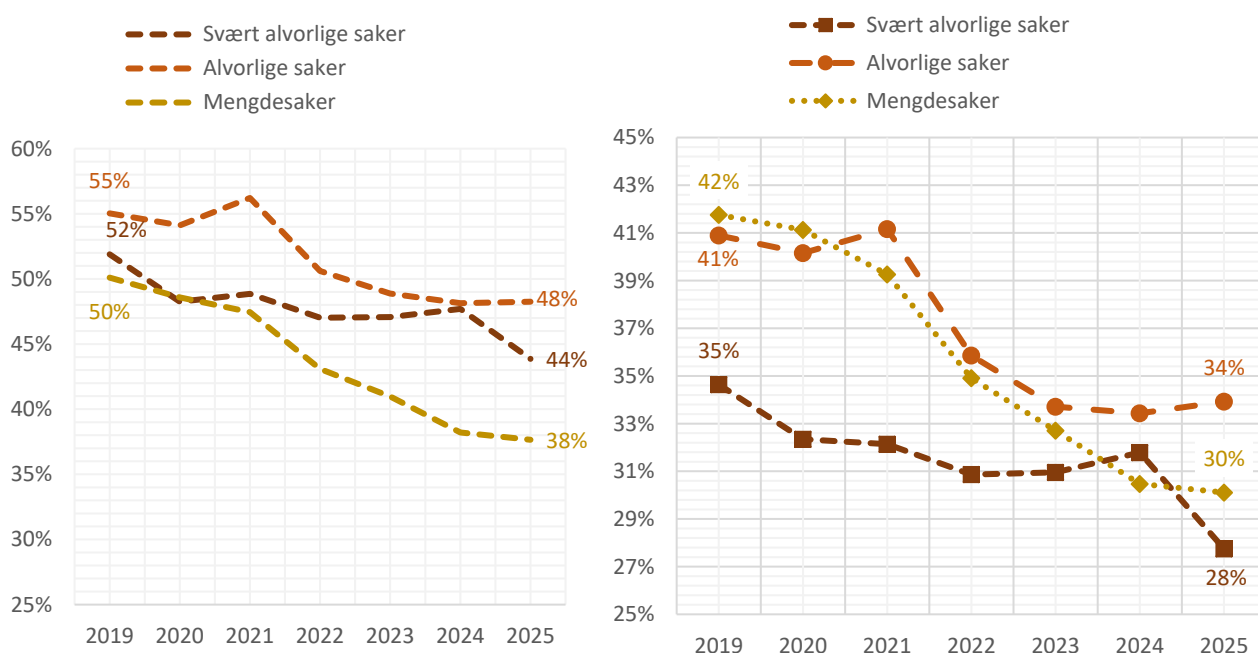
¹ Svært alvorlige saker inkluderer drap og drapsforsøk, mishandling i nære relasjoner, seksuelle omgang og voldtekt av barn under 16 år, voldtekt og grov doping/grove narkotikaovertridelser. Kategorien alvorlige saker inkluderer alvorlig økonomisk kriminalitet, andre seksuallovbrudd, andre voldslovbrudd, arbeidsmiljø og miljølovbrudd, grovt tyveri, hatkriminalitet og ran.

² Anmeldelsestallene gjelder per 31. desember for det enkelte år. Befolkningstallene tar utgangspunkt i befolkningen per 1. januar hvert år. For 2019 er det derfor anvendt befolkningstall per 1. januar 2020. Det samme gjelder for øvrige år i figuren.

saker under ett, er andelen positive påtaleavgjørelser redusert fra 42 prosent i 2019, til 31 prosent i 2025. De to størrelsene trekkes særlig ned av resultatutviklingen innen mengdesakene. Dette skyldes dels at mengdesakene utgjør en betydelig andel av sakene som politiet behandler, og dels fordi andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten har gått mer ned for mengdesakene enn for øvrige kategorier av saker.

Som figuren nedenfor viser er oppklaringsprosenten og andelen positive påtaleavgjørelser for kategorien svært alvorlige saker redusert med henholdsvis åtte og syv prosentpoeng i perioden. Reduksjonen fra 2024 til 2025 er særlig markant. For kategorien alvorlige saker er begge størrelser redusert med syv prosentpoeng. For kategorien mengdesaker er både oppklaringsprosenten og andelen positive påtaleavgjørelser redusert med tolv prosentpoeng fra 2019 til 2025.

Figur 2 Oppklaringsprosent (venstre) og andel positive påtaleavgjørelser (høyre). 2019 - 2025

Andelen påtaleavgjørelser som henlegges av kapasitetshensyn varierer betydelig mellom de tre kategoriene. For kategorien svært alvorlige saker var i underkant av en halv prosent av avgjørelsene i 2025 henlagt med slik begrunnelse. Innen kategorien alvorlige saker ble om lag fem prosent av påtaleavgjørelsene henlagt på samme grunnlag. For mengdesakene var tilsvarende andel i 2025 om lag ni prosent, som er fem prosentpoeng høyere enn i 2019. Utviklingen i disse størrelsene bør ikke utelukkende ses som et uttrykk for lavere kapasitet. Det har trolig skjedd en ønsket endring i registreringspraksis over de senere år, ved at politiet nå i større grad enn før benytter kapasitetshensyn som begrunnelse når det er den avgjørende grunnen til at saken ikke etterforskes.

Antall saker under etterforskning gikk generelt ned under pandemien, og var på et stabilt og forholdsvis lavt nivå frem til 2022. Fra og med 2023 har det vært en sterk økning i saker til vurdering eller etterforskning på årsbasis. Ved utgangen av 2025 var både IPA3 og IPA12 vesentlig høyere for de alvorlige kriminalitetstypene enn i 2023 og 2024. For de alvorlige kriminalitetstypene, var nivået for saker under etterforskning ved utgangen av 2025 samlet sett også høyere enn før pandemien, jf. tabellen nedenfor.

Figur 3 Antall saker under etterforskning eller til vurdering ved årets slutt. Tall oppgitt i tusen. 2019 - 2025

		2019	2020	2023	2024	2025	Vekst 2024 til 2025	Vekst 2023 til 2025	Vekst 2019 til 2025
IPA3	Svært alvorlige	3.6	2.8	2.8	3.8	4.1	10 %	46 %	16 %
	Alvorlige	10.4	7.7	8.5	9.5	9.9	4 %	16 %	-5 %
	Mengdesaker	24.4	18.8	15.2	17.0	17.9	5 %	17 %	-27 %

	Totalt	38.3	29.3	26.6	30.3	31.9	5 %	20 %	-17 %
IPA12	Svært alvorlige	1.1	0.6	0.6	1.0	1.3	26 %	102 %	17 %
	Alvorlige	2.6	2.0	1.8	2.3	2.9	26 %	61 %	14 %
	Mengdesaker	4.3	2.8	2.3	3.2	3.4	8 %	51 %	-21 %
	Totalt	8.0	5.4	4.7	6.5	7.6	17 %	62 %	-5 %

Kapasitet, kompetanse og turnover

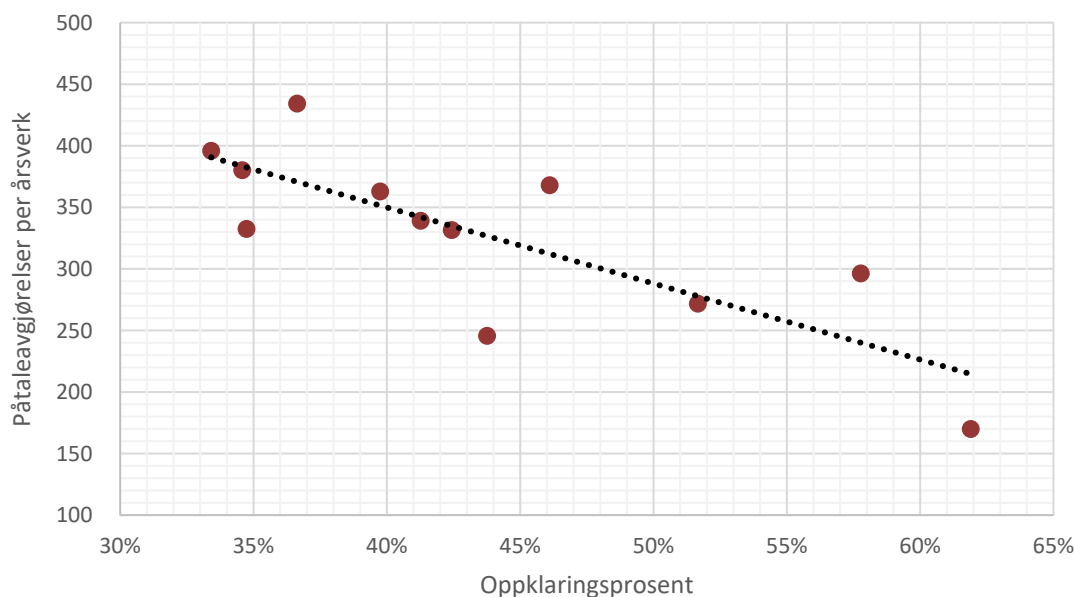
Det er vedvarende kapasitetsutfordringer i politiets straffesaksbehandling knyttet til bemanning og kompetanse blant etterforskere og påtalejurister. Flere politidistrikter rapporterer om utfordringer med å opprettholde tilstrekkelig kapasitet sett opp mot sakstilfanget. Samtidig er det tegn til økt turnover og rekrutteringsutfordringer, noe som påvirker kontinuitet, samlet kompetanse og erfaringsnivå i både etterforsknings- og påtaleleddet.

En undersøkelse gjennomført av medlemsorganisasjonen Politijuristene, peker på betydelige kapasitetsutfordringer i politiets påtaleledd. Undersøkelsen viser at 25 prosent av politiadvokatene vurderer å slutte som følge av høyt arbeidspress, og 73 oppgir at de føler seg utilstrekkelige på jobb. Videre oppgir et klart flertall av respondentene at arbeidsmengden er for stor, og en betydelig andel gir uttrykk for at dette påvirker deres opplevelse av å kunne utføre arbeidet på en tilfredsstillende måte. Om lag én av tre respondenter oppgir at de sjeldent eller aldri får løst sin saksportefølge i tråd med riksadvokatens føringer.

Resultatene fra undersøkelsen viser betydelige forskjeller i porteføljelastningen mellom den enkelte påtalejurist. Dette gjenspeiles også på distriktsnivå, jf. figuren nedenfor. Figuren viser sammenhengen mellom antall påtaleavgjørelser per påtaleårsverk og oppklaringsprosenten i politidistriktene i 2025. Som det fremgår, varierer antallet påtaleavgjørelser per årsverk betydelig mellom distriktene, fra 170 til om lag 440 avgjørelser per årsverk.

Videre fremstår det som en sammenheng mellom gjennomsnittlig arbeidsbelastning og oppklaringsprosent. Figuren må imidlertid tolkes med varsomhet, blant annet fordi andelen mengdesaker gjennomgående er høyere i distrikter med høyt antall påtaleavgjørelser per årsverk, og fordi forskjeller i arbeidsbelastning neppe alene forklarer variasjonene i oppklaringsprosent mellom distriktene. Det er likevel mulig at forskjeller i gjennomsnittlig arbeidsbelastning påvirker distriktenes resultater.

Figur 4 Antall påtaleavgjørelser per påtaleårsverk og oppklaringsprosent. Politidistrikter i 2025

Internrevisjonen i Politidirektoratet har undersøkt hvordan politiet arbeider med å sikre tverrfaglig kompetanse i møte med et endret kriminalitetsbilde. Revisjonen viser at politiet i begrenset grad arbeider strategisk med rekruttering og kompetanseutvikling. Det er blant annet ikke etablert en felles og omforent forståelse av etatens samlede kompetansebehov, og det er i begrenset grad iverksatt tiltak for å sikre en hensiktsmessig tverrfaglig sammensetning av ansatte gjennom rekruttering og videre- og etterutdanning. Videre er det indikasjoner på at kompetansesammensetningen i liten grad har vært gjenstand for utvikling eller omstilling.

På denne bakgrunn anbefaler internrevisjonen at Politidirektoratet styrker det strategiske arbeidet med kompetanse, herunder ved å utrede det samlede kompetansebehovet, fastsette tydelige mål og sikre oppfølging gjennom styringsdialogen. Videre anbefales det at politidistrikter og særorganer etablerer mer systematiske tilnærminger til kartlegging av kompetansebehov og til utvelgelse av ansatte til etter- og videreutdanning. Politidirektoratet vil følge opp dette i 2026. Direktoratet har også gitt utvalgte distrikter i oppdrag å kartlegge årsaker til turnover for etterforskere og påtalejurister, og foreslå kompenserende tiltak. Oppdraget løper ut 2026.

Teknologi

Riksrevisjonen har i sin undersøkelse av digitaliseringen i politiet fra 2023 avdekket vesentlige svakheter ved politiets teknologiske løsninger. Det fremgår at flere av de sentrale IKT-systemene er utdaterte, lite brukervennlige og i begrenset grad understøtter politiets operative virksomhet. Videre påpekes det at digitaliseringsarbeidet over tid har vært preget av manglende helhetlig styring, prioritering og langsiktighet, noe som har bidratt til utvikling av fragmenterte løsninger og svak måloppnåelse.

Riksrevisjonens oppfølging av undersøkelsen, jf. Dokument 1 (2024–2025), viser at flere av utfordringene fortsatt gjør seg gjeldende. Kontroll- og konstitusjonskomiteens behandling av saken, jf. Innst. 198 S (2023–2024), peker også på et betydelig digitalt etterslep, høy teknisk gjeld og vedvarende bruk av eldre systemer som ikke i tilstrekkelig grad understøtter politiets behov.

Samlet sett innebærer disse forholdene at politiets teknologiske løsninger i begrenset grad understøtter en effektiv og kvalitativt god håndtering av straffesaker. Begrensninger i systemstøtten påvirker både fremdriften og kvaliteten i etterforskningen, blant annet ved at tilgang til, sammenstilling og analyse av informasjon blir mer ressurskrevende. Dette svekker politiets evne til å oppklare og iverksette saker i tråd med kravene til kvalitet, rettssikkerhet og effektivitet.

Riksadvokaten har utarbeidet en liste over prioriterte teknologiske løsninger som særlig vil bidra til effektivisering og forbedret kvalitet i straffesaksbehandlingen. Listen omfatter løsninger for å se saker i sammenheng, håndtering av massesaker, inndragningsrobot, rettsanmodninger, fagdatabase og etterforskningsplan. I regi av Riksadvokatembetet er det også opprettet særskilte team bestående av statsadvokater og politiadvokater, som i samarbeidet med Politidirektoratet skal arbeide for at de riktige løsningene prioriteres samt bidra til at løsningene utvikles i tråd med brukernes behov.

Vurdering

Kapasitets- og kompetanseutfordringene gir utslag i saksbehandlingen. Høy arbeidsbelastning blant påtalejurister, begrenset etterforskningskapasitet, og lav kontinuitet i bemanningen påvirker fremdrift og kvalitet i arbeidet. Samlet sett bidrar dette til lengre saksbehandlingstid, oppbygging av restanser, henleggelse begrunnet i kapasitet og svekket måloppnåelsen på straffesaksfeltet. Dette understøttes av utviklingen i sentrale resultatstørrelser og av funn fra statsadvokatens tilsyn og andre undersøkelser. Det teknologiske etterslepet bidrar ytterligere til svekket effektivitet i straffesaksbehandlingen og lavere oppklaring.

Utviklingen er bekymringsfull. Riksadvokaten understreker at økt måloppnåelse i straffesaksbehandlingen forutsetter tilstrekkelig etterforsknings- og påtalekapasitet, målrettet kompetansebygging i tillegg til oppdaterte adekvate teknologiske løsninger.

I føringene statsadvokatens fagledelse for 2026 har riksadvokaten gitt statsadvokatembetene i oppdrag å gjennomføre tilsyn av politidistriktene for å undersøke om opplæring av nytilsatte politijurister og etterforskere er tilfredsstillende. Statsadvokatene skal også gjennomføre tilsyn for å undersøke organisering av etterforskningsarbeidet i den enkelte sak, herunder utøvelse av rollen som politifaglig etterforskningsleder (PEL). Riksadvokaten vil i samarbeid med Politidirektoratet følge opp funn fra tilsynene. Riksadvokaten vil

også følge opp tiltak Politidirektoratet har iverksatt hva gjelder kompetanseutvikling og turnover i etaten, i tillegg til å arbeide for intensivering av utvikling av teknologiske løsninger.

Tiltak

Tiltak 25.01. Intensivere teknologiutviklingen på straffesaksfeltet

Status: Videreføres

Riksadvokaten er av den oppfatning at det er ytterligere behov for at Politidirektoratet styrker og intensiverer innsatsen innen teknologiutviklingen på straffesaksfeltet, med formål om å sette politiet i bedre stand til å etterforske kriminalitet.

Tiltak 25.02. Strategisk kompetanseplanlegging

Status: Videreføres

Riksadvokaten vil anbefale å styrke arbeidet med strategisk kompetanseplanlegging. Politidirektoratet har opplyst at en nylig mottatt internrevisjonsrapport om strategisk kompetanseplanlegging vil følges opp.

Tiltak 25.03. Følge opp distrikter med utfordringer med turnover og rekruttering

Status: Videreføres

Riksadvokaten anbefaler en forsterket oppfølging av distrikter som melder om resultatutfordringer på grunn av turnover og rekrutteringsproblemer. Den høyere påtalemyndighet vil i fagledelsen, særlig resultatoppfølgingen av politidistriktene, rette særlig oppmerksomhet mot kapasitet, kompetanse og organisering av etterforskningsressurser, og vurdere dette opp mot måloppnåelsen på straffesaksfeltet.

26.01. Tilsyn av opplæring av nyansatte påtalejurister og etterforskere, samt organisering av etterforskningsarbeidet.

Status: Iverksettes i 2026

Statsadvokatembetene skal gjennomføre tilsyn av politidistriktene for å undersøke om opplæring av nytilsatte politijurister og etterforskere er tilfredsstillende, og tilsyn av organiseringen av etterforskningsarbeidet i den enkelte sak, herunder utøvelse av rollen som politifaglig etterforskningsleder.

26.02. Turnover og rekrutteringsutfordringer i politiet

Status: Iverksettes i 2026

Riksadvokaten vil følge opp Politidirektoratets arbeid med å kartlegge årsaker til turnover blant etterforskere og påtalejurister, samt utvikling og iverksetting av kompenserende tiltak.

4 Noen av de alvorligste kriminalitetstruslene

4.1 Drap og drapsforsøk

Fenomenbeskrivelse

Over den siste tolvårsperioden er tre av ti drap begått av en nåværende eller tidligere partner eller kjæreste, mens to av ti drap har skjedd i en annen familierelasjon. I over en tredjedel av drapssakene var det en bekjentskapsrelasjon mellom drapsoffer og gjerningsperson. Drapsforsøk kjennetegnes i større grad av unge menn som begår alvorlig vold mot noen utenfor familien, ofte på offentlig sted og med kniv. Kripos har vurdert det som sannsynlig at det er en endring i modus operandi i drapsforsøk gjennom en eskalering i grovhet blant unge menn med knytninger til kriminell virksomhet, særlig omsetning av narkotika. I randsonen til drap og drapsforsøk kommer i tillegg saker der flere personer planlegger å begå drap, herunder drapsforbund.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

Riksadvokaten vurderte i andre tertial at politiets arbeid i saker om drap og drapsforsøk generelt holder høy kvalitet, med høy oppklaringsprosent og lav andel frifinnelser. Innsatsen på området ble vurdert som god, og det ble ikke ansett nødvendig med særskilte tiltak hva gjelder saker om drap og drapsforsøk.

Kriminalitetsutvikling og status

Antall registrerte drap i Norge er generelt lavt. I 2025 har norsk politi satt i gang etterforskning av 19 drapssaker med i alt 20 ofre. Dette er det laveste antallet drapsofre som er registrert på årsbasis siden Kripos begynte å føre nasjonal drapsstatistikk i 1990. Til sammenligning var det 41 og 37 drapsofre i henholdsvis 2023 og 2024.

Tabell 1 Antall drapsofre i Norge. 2019 - 2025.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antall drapssaker	24	23	22	27	34	29	18
Antall drapsofre	26	26	28	30	37	36	19
Antall gjerningspersoner	25	24	25	29	40	32	23
Drapsforsøk (anmeldte saker)	65	87	79	78	105	90	74

Kilde drapssaker, drapsofre og gjerningspersoner: Kripos

I 2025 er det iverksatt drapsetterforskning i alle landsdeler. Østlandsområdet, inkludert Oslo og omkringliggende kommuner, står for en relativt stor andel av drapssakene, noe som delvis må ses i sammenheng med befolkningsgrunnlaget. Samtidig forekommer det også alvorlige hendelser i mindre befolkede områder og i distriktkommuner. Drap i Norge er ikke et utpreget storbyfenomen, men forekommer både i større byområder og i mindre lokalsamfunn.

Sakene som er etterforsket i 2025 viser at drap rammer personer i alle aldre. Blant ofrene finnes både barn, unge, voksne og eldre, med et aldersspenn fra spedbarn til personer i 80-årene. Kvinner og menn er begge representert blant de drepte, noe som samsvarer med bildet fra tidligere år, der kjønnsfordelingen blant ofrene samlet sett har vært relativt jevn.

De siktede og tiltalte i drapssakene i 2025 er i fortrinnsvis voksne personer, hovedsakelig i alderen 20 til 50 år. Som i tidligere år er det et klart flertall menn blant de siktede, selv om det også forekommer enkelte saker der kvinner er siktet for drap eller medvirkning til drap. I flere av sakene var gjerningspersonen kjent for politiet fra tidligere, blant annet gjennom tidligere domfellelser, pågående straffesaker eller en historikk med vold eller andre alvorlige lovbrudd.

Drap i nære relasjoner utgjør fortsatt en betydelig andel av sakene i 2025. I om lag halvparten av drapssakene hadde gjerningspersonen en familiær relasjon til offeret. Kripos' drapsoversikt viser at om lag 65 prosent av norske drapsofre over tid er drept av noen de hadde en nær relasjon til. I saker som gjelder partnerdrap, har rundt 80 prosent av gjerningspersonene og 70 prosent av ofrene tidligere vært i kontakt med hjelpeapparatet, og i om lag sju av ti partnerdrap har det vært registrert tidligere voldshendelser.

I 2025 er det registrert 74 anmeldte forhold om drapsforsøk, og 15 forbund om drap. Antallet anmeldte forhold som gjelder drapsforsøk var forholdsvis lavt i 2025 sett opp mot årene 2019 – 2024, jf. tabellen ovenfor. Antall forbund om drap var høyere i 2025 enn hva som har vært normalt over den samme perioden.

Gjennom riksadvokatens føringer for statsadvokatenes fagledelse i 2025 ble det gitt pålegg om at partnerdrapssaker i tillegg til alvorlige saker om vold og mishandling i nære relasjoner skulle vies særskilt oppmerksomhet i systematisk erfaringslæring i straffesaker. Formålet var blant annet å avdekke om det er potensiale for forebygging av nye alvorlige voldshendelser, behov for regelverksendring, kompetanseheving, utvikling av rutiner eller praksisendring, samt å dele erfaringer fra beste praksis i etatene.

Statsadvokatembetene hadde frist til 1. april 2026 for å oppsummere læringspunkter fra evalueringene i et eget brev til riksadvokaten. I samråd med Politidirektoratet og nasjonal fagkoordinator vil riksadvokaten gjennomgå funnene for vurdering av behov for nasjonale tiltak.

Vurdering

Riksadvokaten vurderer at politiets arbeid og etterforskning i drapssaker holder høy kvalitet. Samtidig viser både sakene fra 2025 og erfaringer fra tidligere år at relasjonsmønstre, tidligere voldshistorikk og gjentakende kriminalitet er sentrale risikofaktorer. Selv om drapsforekomsten i Norge samlet sett er lav, tydeliggjør dette betydningen av systematisk risikovurdering, tidlig identifisering av voldsrisiko og tett samhandling mellom politi, helse- og velferdstjenester i det forebyggende arbeidet. De systematiske erfaringslæringene kan gi viktige læringspunkter for videre oppfølging på kriminalitetsområdet.

Tiltak

26.03. Vurdere behov for nasjonale tiltak i saker om partnervold

Status: Iverksettes i 2026

Riksadvokaten vil i samråd med Politidirektoratet og nasjonal fagkoordinator gjennomgå funn fra systematiske erfaringslæringer i saker om partnervold for vurdering av behov for nasjonale tiltak.

4.2 Alvorlig vold mot små barn

Fenomenbeskrivelse

Saker om alvorlig vold mot små barn er få, men svært graverende. Ofrene er særlig sårbare, og volden skjer som regel i nære relasjoner. Rask etterforskning er avgjørende og avhenger ofte av varsling fra helsepersonell. Sakene er krevende grunnet manglende vitner, barns begrensede forklaringsevne og ofte fravær av tekniske bevis. Rettsmedisinske vurderinger og tett samarbeid med barnevern og helsetjenester er sentralt, og etterforskningen krever spesialisert kompetanse og bruk av sakkyndige. Politidistriktene har varslings- og konsultasjonsplikt til Kripos i saker med alvorlige skader som kan gi varig mén eller død.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

Pr. andre tertial 2025 var antallet varsler til Kripos på nivå med tidligere år, og riksadvokaten har inntrykk av at politidistriktene følger opp varslingsplikten på en god måte. Det ble videre pekt på at Kripos skal publisere en oppdatert rapport om alvorlig vold mot små barn primo 2026. Riksadvokaten vil vurdere behov for tiltak når rapporten foreligger.

Kriminalitetsutvikling og status

I perioden 2017–2024 har Kripos årlig mottatt mellom 30 og 55 varsler fra politidistriktene om alvorlig vold mot små barn, og varslene kommer fra alle landets politidistrikter. Ved utgangen av andre tertial 2025 hadde Kripos mottatt 31 varsler. Antall varsler i 2025 forventes å ligge innenfor det som kan anses å være normalt på årsbasis.

Kripos' rapport fra 2019 om alvorlig vold mot små barn er en helhetlig gjennomgang av feltet, med oversikt over de medisinskfaglige diskusjonene og en analyse av straffesakene. En oppdatert versjon av rapporten forventes april 2026. Riksadvokaten vil komme nærmere tilbake til funnene i rapporten i kommende rapportering.

Rundskrivet *RA-2011-2 Etterforskningsplikt – barn og under 18 år* har siden 2011 gitt en del føringer om etterforskningen i saker om barnedødsfall. Riksadvokaten har blitt kjent med at praksis knyttet til etterforskning av disse sakene er varierende og at det er noe usikkerhet om hvilke etterforskningskritt som kan og bør gjøres.

Vurdering

Det foreligger trolig mørketall når det gjelder alvorlig vold mot barn. For at flere saker skal komme til politiets kunnskap, er det viktig med tidlig varsling til politiet, og god samhandling mellom politi, helsetjeneste og barnevern.³

Slik loven er i dag, er en rekke etterforskingsskritt avhengig av foreldrenes samtykke, jf. straffeprosessloven § 224 fjerde ledd. Flere har tatt til orde for at dødsstedsundersøkelser i et hjem hvor et barn har omkommet ikke bør være avhengig av samtykke fra foreldrene, men være obligatorisk, og Stortinget har bedt regjeringen om å gjennomgå reglene.⁴

Riksadvokaten og flere politidistrikter er enig i at det er behov en lovendring. Til tross for behovet for lovendring arbeider riksadvokaten med å revidere pkt. 4.2.4 i nevnte rundskriv om etterforskningen innenfor *dagens* regelverk, da det anses som viktig å få mer ensartet praksis snarlig. Utkast til revidert skriv har vært på høring til politidistriktene, Kripos, statsadvokatembetene og Oslo universitetssykehus. Sistnevnte har ansvar for dødsstedsundersøkelsene. Det arbeides nå med endelig utkast, med nye føringer i pkt. 4.2.4 om etterforskingsskritt, samtykke, åstedsundersøkelser og beslag.

Tiltak

Tiltak 25.06. Oppfølging av Kriposrapport

Status: Videreføres

Riksadvokaten vil, i samråd med Kripos, vurdere behovet for tiltak når den nevnte rapporten foreligger i 2026.

Tiltak 26.04. Revisjon av RA-2011-2 Etterforskningsplikt – barn og under 18 år

Status: Iverksettes i 2026

Riksadvokaten reviderer rundskrivets pkt. 4.2.4 om etterforskingsskritt, samtykke, åstedsundersøkelser og beslag.

4.3 Mishandling i nære relasjoner

Fenomenbeskrivelse

Saker om mishandling i nære relasjoner gjelder fornærmede som har levd i et regime preget av vedvarende utrygghet og frykt på grunn av fysiske, psykiske eller andre type krenkelser begått av en nærstående.⁵ Bevisituasjonen preges av at volden ofte skjer i det private rom, kan være skambelagt og at det ofte går lang tid før forholdene anmeldes, hvilket gjør etterforskningen krevende. Sakene innebærer også en risiko for fornærmedes sikkerhet, noe som nødvendiggjør rask vurdering av iverksettelse av beskyttelsestiltak. Mishandling i nære relasjoner er preget av betydelige mørketall.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten resultatene innen mishandling i nære relasjoner som svært bekymringsfulle. Funn i Rogaland statsadvokatembeters rapport etter systematisk erfaringslæringer i mishandlingssaker i Sør-Vest politidistrikt i 2025 viste betydelige mangler ved etterforskningen. Riksadvokaten vurderte det som sannsynlig at tilsvarende mangler også gjør seg gjeldende i andre politidistrikter og så et klart behov for å undersøke bemannings- og kompetansesituasjonen nærmere. Videre ble det pekt på store variasjoner i politiets bruk av henleggelseskode. Riksadvokaten viste i denne sammenheng til at det nye henleggelsesrundskrivet, som trer i kraft primo 2026, trolig vil bidra til en mer ensartet praksis.

I tredje tertial 2025 ble det iverksatt flere tiltak for å styrke kvaliteten og resultatene i etterforskningen av mishandling i nære relasjoner. Dette omfatter blant annet innføring av nasjonale styringsindikatorer og resultatmål i mishandlingssaker samt et kontrolltiltak etter kvalitetsundersøkelsen i 2024 om voldtektssaker som også omfattet mishandlingssaker. Tidligere i samme år hadde Rogaland statsadvokatembeter besluttet at

³ Opptappingsplan mot vold og overgrep og vold i nære relasjoner (2024-2028), Prop. 36 S (2023-2024)

⁴ Se for eksempel Innst. 259 S (2023-2024) Innstilling fra justiskomiteen om Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028) Trygghet for alle pkt. 2.4.10.

⁵ Straffeloven §§282-283, og tilsvarende lovbud i Straffelov 1902.

bl.a. mishandlingssaker i Sør-Vest politidistrikt skulle forelegges statsadvokatene for påtaleavgjørelse. Det er også igangsatt et arbeid for å kartlegge og redusere unødige lang saksbehandlingstid gjennom økt innsikt i straffesakskjeden.

Kriminalitetsutvikling og status

Antall anmeldelser og påtaleavgjørelser for saker som gjelder mishandling i nære relasjoner økte fra 2024 til 2025. Andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten gikk imidlertid ned, og nivåene for begge størrelser var i 2025 på det laveste nivået som er registrert i perioden 2019–2025. Fra 2024 til 2025 var det videre en økning i median saksbehandlingstid, og en kraftig økning i saker under etterforskning. Både IPA3 og IPA12 var ved utgangen av 2025 på det høyeste nivået som er registrert i den aktuelle perioden, jf. tabellen nedenfor.

Tabell 2 Utvalgte størrelser på landsbasis for mishandling i nære relasjoner

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Vekst 2024–2025	Vekst 2019–2025
Anmeldelser	3 383	3 309	3 134	3 065	3 140	3 545	3 701	4,4%	9,4%
Påtaleavgj. saker	3 250	3 477	2 934	2 640	2 689	2 591	3 099	19,6%	- 4,6%
Positive påtaleavgj.	603	651	414	352	379	335	330	-1,5%	-45 %
Andel positive påtaleavgj.	19 %	19 %	14 %	13 %	14 %	13 %	11 %	-2,3 pp.	-7,9 pp.
Antall unike mistenkte	2 988	3 248	2 758	2 309	2 436	2 370	2 712	14,4%	9,9%
Antall unike fornærmede	4 524	4 529	4 316	4 121	4 202	4 737	4 796	1,2%	10,4%
Oppklaringsprosent	29 %	29 %	24 %	24 %	24 %	23 %	22 %	-1,1 pp.	-7,1 pp.
Frifinnelsesprosent	14 %	17 %	15 %	19 %	17 %	13 %	14 %	0,3 pp.	-0,6 pp.
IPA3	1 532	1 018	903	998	1 101	1 683	1 849	9,9%	20,7%
IPA12	481	212	204	207	251	444	540	21,6%	12,3%

Det har siden 2022 vært en markert økning i både antall anmeldelser og antall fornærmede, og politiet behandler et økende omfang av saker om mishandling i nære relasjoner. Bruken av beskyttelsestiltak som besøksforbud og omvendt voldsalarm i slike saker har også økt de senere år. Økningen i anmeldelser og fornærmede fra 2023 til 2024 var særlig betydelig, og kan ha flere forklaringer, herunder økt anmeldelsestilbøyelighet i befolkningen og endringer i politiets registreringspraksis ved opprettelse av saker. Riksadvokatens rundskriv nr. 2/2023 om vold i nære relasjoner kan ha bidratt til økt bevissthet i politidistriktene om hvordan sakene skal registreres.

Riksadvokaten og Politidirektoratet innførte i 2025 nasjonale styringsindikatorer og resultatmål om økning i oppklaringsprosenten i saker om mishandling i nære relasjoner, herunder et målkrav om at nevnte størrelse skal være på minst 25 prosent, jf. *tiltak 25.07 oppfølging av styringsindikatorer innen mishandling i nære relasjoner*. Tre av tolv distrikter hadde en oppklaringsprosent på 25 prosent eller mer i 2025, ett distrikt mindre enn i 2024. Videre hadde fem distrikter høyere oppklaringsprosent i 2025 enn i 2024, mens oppklaringsprosenten gikk ned i de øvrige syv distriktene.

Det var i 2025 betydelige forskjeller mellom politidistriktene når det gjelder andel positive påtaleavgjørelser, oppklaringsprosent og saksbehandlingstid. På distriktsnivå varierte andelen positive påtaleavgjørelser fra fem til 28 prosent, og oppklaringsprosenten fra 15 til 37 prosent. Det var også store variasjoner i kodebruk mellom distriktene, hvor for eksempel andelen positive påtaleavgjørelser av oppklarte saker varierte fra 32 til 80 prosent. Slike forskjeller er ikke særskilt for 2025.

En gjennomgang foretatt ved Riksadvokatembetet i forbindelse med denne rapporten viser at det er systematikk i hvilke politidistrikter som i perioden 2019–2025 har resultater over og under landsgjennomsnittet, både når det gjelder andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosent. Enkelte distrikter har ligget under landsgjennomsnittet i tilnærmet alle år i perioden, mens det for andre distrikter har vært motsatt. Slike vedvarende forskjeller tilsier at det er forskjeller i prioritet, kapasitet og kompetanse på distriktsnivå.

Mishandlingsfeltet har over tid vært høyt prioritert i Den høyere påtalemyndighets fagledelse, og det foreligger fra de senere år et vesentlig antall rapporter fra tilsyn og andre undersøkelser som tar for seg kvaliteten ved behandlingen av denne sakstypen i politiet. Undersøkelsene har bl.a. tatt for seg prioritering av sakene, ulike sider ved etterforskningen som etterforsningsledelse og kvalitet på avhør, påtalebehandlingen og anvendelse av beskyttelsestiltak. Undersøkelsene har vist at mangler ved etterforsningsledelsen, fremdrift og bruk av etterforsningsplan er gjennomgående og vedvarende utfordringer på fagfeltet, i tillegg til turnover og kompetansemangel bl.a. knyttet til avhør blant etterforskerne.

Selv om utviklingen har gått i positiv retning på enkelte områder, herunder for opprettelse og bruk av etterforsningsplan, viser funn fra fagledelsen i tredje tertial 2025 at de nevnte utfordringene fortsatt gjør seg gjeldende. Digitale spor har potensial til å utgjøre sentrale bevis i mishandlingssaker, og undersøkelser som statsadvokatene har gjennomført knyttet til sikring og gjennomgang av slike bevis, viser at det foreligger mangler ved håndteringen av denne bevistypen. Dette gjelder alle politidistrikter.

I forbindelse med kontrolltiltaket som ble gjennomført høsten 2025 etter kvalitetsundersøkelsen av voldtektssaker året før, har de regionale statsadvokatembetene rapportert om at de har iverksatt lokale fagledelsestiltak i distriktene for opp mot de sentrale funnene som omhandlet blant annet mangler ved etterforsningsledelse og håndtering av digitale bevis. Tiltakene spenner fra foredrag og fagdager, utarbeiding av fagnotater og veiledere til konkrete tilbakemeldinger i enkeltsaker og systematisk erfaringslæring. Politidistriktene har også selv iverksatt egne tiltak, som teamorganisering, etablering av fagveiledere og tettere styring.

De regionale embetene er forholdsvis samstemte i at det ikke er formålstjenlig med en videre nasjonal oppfølging på ovennevnte områder nå, ettersom det vil ta tid før en ser effekt av allerede iverksatte tiltak.

Vurdering

Den negative utviklingen hva gjelder andelen positive påtaleavgjørelser, oppklaringsprosent og restanser, sammenholdt med funnene fra statsadvokatenes undersøkelser, gir grunn til bekymring. Riksadvokaten vurderer på dette grunnlag den generelle måloppnåelsen i saker som gjelder mishandling i nære relasjoner som utilfredsstillende. Det er fortsatt behov for målrettede fagledelsestiltak og systematisk oppmerksomhet og kompetanseheving over tid knyttet til de sentrale funnene fra kvalitetsundersøkelsen, som også gjør seg gjeldende i mishandlingssakene. Særlig gjelder dette politiets sikring og håndtering av digitale spor og bevis, samt etterforsningsledelse.

Det er alvorlig at flere distrikter og statsadvokatembeter rapporterer om høy turnover, rekrutteringsutfordringer og manglende kompetanse blant etterforskere og jurister på kriminalitetsområdet. Bekymringen forsterkes av at KN-satsningen synes å ha satt ytterligere press på ressurs situasjonen. Nødvendig fenomenforståelse og spesialisert kompetanse er sentralt for å sikre god kvalitet i straffesaksbehandling av disse sakene, og høy grad av turnover bidrar til kompetansetap i miljøene og lite kontinuitet. Stor utskifting av ressurser vil også medføre at kompetansetiltak, herunder fagledelsesaktiviteter i regi Den høyere påtalemyndighet, vil ha redusert effekt. Sett hen til behovet for fagledelsestiltak på området vurderes dette som særlig bekymringsfullt. Utfordringene på fagfeltet gjør det særlig viktig at politidistriktene sørger for organisasjonsstrukturer som sikrer opprettholdelse og utvikling av kompetanse. Økt måloppnåelse på kriminalitetsområdet forutsetter stabil bemanning, målrettet kompetansebygging og tilstrekkelig etterforsknings- og påtalekapasitet.

Statsadvokatembeter og politidistriktene har over tid rapportert om at den eksisterende teknologiske løsningen for etterforsningsplan, prosjektmodulen i Indicia, har vært lite brukervennlig. Politidirektoratets områdeteam er i startfasen av å utvikle en ny løsning etterforsningsplan som kan kobles til BL. Riksadvokaten mener at en mer brukervennlig og tilgjengelig løsning for etterforsningsplan har stort potensiale for å bidra til mer målrettet og effektiv etterforsningsledelse, og mener at dette arbeidet må gis høy prioritet. Det vises i denne sammenheng til pkt. 3.

Tiltak

Tiltak 25.09. Avdekke unødig lang saksbehandlingstid

Status: Avsluttet

Politidirektoratet er i gang med innsiktsfasen i en pilot for effektiv straffesakskjede. Riksadvokaten har

trukket Den høyere påtalemyndighet ut av prosjektet, idet det er riksadvokatens faglige vurdering at prosjektet har en hovedretning som innebærer risiko for slagside mot effektiviseringsprosesser på bekostning av det sentrale målet om kvalitet og at prosjektet kan lede til økt henleggelsesfokus.

Tiltak 25.10. Kontroll og tilbakemeldinger i enkeltsaker om voldtekt og mishandling i nære relasjoner:

Status: Gjennomført

Tiltaket er gjennomført, og alle statsadvokatembeter har avgitt rapport. Oppfølgingstiltaket viser at funnene fra kvalitetsundersøkelsen i voldtektssaker i 2024 fortsatt i stor grad gjør seg gjeldende. De regionale statsadvokatembetene har iverksatt adekvate fagledelsestiltak i distriktene, men det er for tidlig å se effekt av tiltakene.

Tiltak 25.07. Oppfølging av styringsindikatorer innen mishandling i nære relasjoner

Status: Gjennomført

Tiltaket gikk ut på at riksadvokaten i dialog med Politidirektoratet ila tredje tertial 2025 skulle gjøre fornyet vurdering av behovet for å iverksette tiltak overfor distrikter uten forbedring i oppklaringsprosenten. Det er i 2025 iverksatt flere pågående fagledelsestiltak som får betydning for mishandlingsfeltet, som det er for tidlig å se effekt av jf. bl.a. tiltak 25.10 og 26.02. Politidirektoratet og riksadvokatembetet har konkludert med at ingen felles tiltak iverksettes overfor politidistriktene. Riksadvokaten vil følge opp styringsindikatoren i den ordinære resultatoppfølgingen, og tiltaket avsluttes.

Tiltak 25.08. Saker om mishandling i nære relasjoner i Sør-Vest politidistrikt forelegges statsadvokaten i Rogaland

Status: Videreføres

Rogaland statsadvokatembeter besluttet i 2025 at samtlige mishandlingsaker skal forelegges statsadvokaten for påtaleavgjørelse. Embetet har i sin årsrapport opplyst at tiltaket inntil videre er videreført, men at tiltaket skal vurderes i ny organisasjon. Riksadvokaten har ikke mottatt redegjørelse for funn gjennom saksarbeidet, og vil be om dette til neste rapportering.

4.4 Andre alvorlige voldslovbrudd og alvorlige trusler

Fenomenbeskrivelse

En stor andel av volden i Norge skjer i sosiale sammenhenger, ofte med rus som en medvirkende faktor. Unge menn er hyppigst involvert både som ofre og gjerningspersoner. I kriminelle miljøer brukes vold for å sikre økonomiske interesser og makt. Alvorlige trusler fremmes både i private relasjoner, i kriminelle miljøer og mot offentlige aktører, og fremsettes i økende grad digitalt.⁶

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten utviklingen innen grov kroppskrenkelse og kroppsskade som utfordrende. Antallet saker under etterforskning hadde økt betydelig, flere politidistrikter nådde ikke målet om 50 prosent oppklaring, og det var store variasjoner i saksbehandlingstiden. Riksadvokaten vurderte videre at kriminalitet rettet mot sentrale samfunnsaktører, samt vold og trusler mot særskilt utsatte yrkesgrupper, ikke var tilstrekkelig kartlagt og trolig betydelig underrapportert. Det ble i denne sammenheng iverksatt tiltak for å styrke resultatene og kvaliteten i behandlingen av saker om grov vold, herunder målrettet oppfølging av politidistrikter med svake resultater, med krav om utarbeidelse av konkrete forbedringstiltak. Det ble i tillegg iverksatt et nasjonalt saksprosjekt der et utvalg saker om grov kroppsskade og forsøk på drap gjennomgås for å vurdere kvaliteten i etterforskningen og den påtalemessige behandlingen.

Kriminalitetsutvikling og status

Det var fra 2024 til 2025 en økning i anmeldelser for alle sakstypene som inngår i kategorien *andre alvorlige*

---

⁶ Haaland, T. & Clausen, S. E. (2015). *Rus og vold – en kunnskapsoppsummering*. NIBR-rapport 2015:18; Folkehelseinstituttet (2022). *Rusmiddellidelser i Norge*. Oslo: FHI; SSB (2023). *Flere opplever vold og trusler. Levekårsundersøkelsen 2023*; Politiet i Oslo (2019). *Anmeldt vold i storbyområdet – en analyse av anmeldt vold i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger*. Oslo politidistrikt; Bye, Ø. & Skardhamar, T. (2012). *Vold i Norge*. SIRUS-rapport 1/2012; Politiets sikkerhetstjeneste (2025). *Nasjonal trusselvurdering 2025*; KS (2023). *Trusler og hatytringer mot folkevalgte – undersøkelse 2023*; Kripes (2024). *Nasjonal trusselvurdering 2024*.

voldslovbrudd og alvorlige trusler, jf. tabellen nedenfor. For samtlige sakstyper, med unntak av menneskehandel, var anmeldelsesnivået høyere enn i 2019. Omfanget av menneskehandelsaker påvirkes i stor grad av hvor mange forhold politiet selv avdekker og initierer, og det lave nivået reflekterer i så måte innsatsen på området. Tre politidistrikter hadde ingen anmeldelser knyttet til menneskehandel i 2025.

Vold og trusler mot særskilte yrkesgrupper omfatter handlinger mot yrkesgrupper som helsepersonell, ansatte i skolen og transportmedarbeidere mv., og ikke personer som deltar aktivt i offentlig meningsutveksling, slik som samfunnsdebattanter, politikere og journalister. Det finnes per i dag ingen enkel måte å få oversikt over hvor mange saker som gjelder denne typen hendelser, blant annet fordi kodeverket i politiets systemer ikke fullt ut skiller mellom ulike grupper av fornærmede.

Figur 5 Antall anmeldelser innen alvorlige voldslovbrudd og trusler

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Vekst 2024 -2025	Vekst 2019 - 2025
Grov kroppskrenkelse og kroppsskade	2 717	2 207	1 994	2 372	2 698	2 681	2 806	4,7%	3,3%
Vold og trusler mot offentlig tjenesteperson	3 261	2 899	2 927	3 564	3 660	3 883	3 979	2,5%	22,0%
Grove trusler	362	402	232	308	341	339	347	2,4%	-4,1%
Menneskehandel	36	39	29	32	27	19	24	26,3%	-33,3%
Vold og trusler mot særskilt utsatte yrkesgrupper	527	517	431	510	644	601	818	36,1%	55,2%
Øvrige alvorlige voldsbrudd	372	370	289	333	420	514	515	0,2%	38,4%

En undersøkelse som nylig er gjennomført av Respons Analyse på vegne av Norsk Redaktørforening gir imidlertid en viss indikasjon på omfanget av vold, trusler og trakassering rettet mot personer som deltar aktivt i offentlig meningsutveksling. Undersøkelsen viser at om lag fire av ti redaktører har opplevd trakassering, trusler eller vold i løpet av de siste tre årene, og at kun én av fem som har vært utsatt for slike handlinger, har valgt å anmelde forholdet.

Videre oppgir om lag en tredjedel av dem som har anmeldt, at saken i liten eller svært liten grad er blitt prioritert av politiet. Samlet sett gir to tredjedeler uttrykk for at anmeldelsen enten ikke er blitt prioritert, eller kun er blitt fulgt opp i varierende grad.⁷ Også andre undersøkelser viser at politikere, journalister og andre sentrale samfunnsaktører i økende grad utsettes for trusler, trakassering og vold.⁸

For grov kroppskrenkelse og kroppsskade var oppklaringsprosenten i 2025 på 50 prosent, og andelen positive påtaleavgjørelser 38 prosent. Begge størrelser har økt noe over de senere år. Det er relativt store og vedvarende forskjeller mellom politidistriktene hva gjelder begge resultatstørrelser. For nevnte lovbrudd er det satt et måltall om at oppklaringsprosenten i distriktene skal være på minst 50 prosent. Fem politidistrikter nådde ikke dette målet i 2025, jf. tabellen nedenfor.

I tilknytning til *Tiltak 25.04. Oppfølging av enkeltdistrikter* har Riksadvokaten i samarbeid med politidirektoratet i tredje tertial 2025 fulgt opp distrikter som da lå an til å ikke nå målet om 50 % oppklaring, som var tre distrikter. Statsadvokatembetene ble bedt om å innhente opplysninger fra distriktene om hvorvidt det er iverksatt tiltak for å forbedre oppklaringsprosenten. Dersom det var iverksatt tiltak ble statsadvokatene bedt om å vurdere hvorvidt tiltakene anses tilstrekkelige for å bedre oppklaringsprosenten. Dersom det ikke var iverksatt tiltak, ble det bedt om at distriktene ble anmodet om å utarbeide en tiltaksplan for å bedre resultatet.

Et distrikt hadde i løpet av tredje tertial forbedret oppklaringsprosenten slik at det så ut til at distriktet ville nå målkravet, og statsadvokatembetet og politidistriktet vurderte at det ikke var behov for tiltak. De to øvrige distriktene hadde iverksatt flere tiltak, som spente fra kategorisering av saker initialt, økt lederfokus, oppbemanning på etterforskning til flere påtaleavgjørelser på FSI. Tiltakene ble av statsadvokatene vurdert

⁷ Respons Analyse (2025). Medlemsundersøkelse for Norsk Redaktørforening. Oktober 2025.

⁸ Se bl.a. Politiets sikkerhetstjeneste, *Politiets trusselvurdering 2024*; NOU 2024:3; KS/Ipsos, *Hatytringer, trusler og desinformasjon mot folkevalgte* (2023); Aftenposten 2021: *Trusler og trakassering mot politikere øker*; Norsk Journalistlag, undersøkelse om hets og trakassering (2023).

som adekvate tiltak som bør gi effekt, men likevel slik at det for enkelte deler av distriktene ble vurdert at tidshorizonten for effekt var noe lenger grunnet kapasitetsutfordringer.

Tabell 3 Grov kroppskrenkelse og kroppsskade. Positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosent. 2019 – 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Oppklaringsprosent	54 %	54 %	52 %	46 %	48 %	49 %	50 %
Antall politidistrikter under 50 prosent oppklaring	2	3	3	5	5	4	5
Andel positive påtaleavgjørelser	44 %	43 %	43 %	36 %	34 %	37 %	38 %

Fra 2024 til 2025 økte median saksbehandlingstid i saker om grov kroppskrenkelse og kroppsskade både for alle saker sett under ett, og for oppklarte saker. Sett i sammenheng med at IPA3 og IPA12 økte med henholdsvis 14 og 20 prosent fra 2024 til 2025, må det forventes at saksbehandlingstiden vil øke fremover. Både IPA3 og IPA12 var ved utgangen av 2025 på det høyeste nivået som er registrert i perioden 2019–2025.

For de øvrige sakstypene innen alvorlige voldslovbrudd og trusler har antall påtaleavgjorte saker økt fra 2024 til 2025, jf. tabellen nedenfor. For menneskehandel, vold og trusler mot særskilt utsatte yrkesgrupper og øvrige alvorlige voldsbrudd har både andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten gått ned, mens utviklingen for vold mot offentlig tjenesteperson har vært motsatt. For grove trusler har andelen positive påtaleavgjørelser økt sammenlignet med 2024, selv om oppklaringsprosenten har gått ned. Flere gjerningspersoner blir stilt til ansvar for sine handlinger enn før.

Tabell 4 Utvalgte størrelser for sakstyper innen alvorlige voldslovbrudd og trusler

Sakstype	Påtaleavgj. saker	Positive påtaleavgj.	Oppklaringsprosent	IPA12
Grov kroppskrenk. og kroppsskade	2 763 (+10%)	38% (+1 pp.)	50% (+1 pp.)	146 (+20%)
Vold og trusler mot offentlig tjenestepers.	3 850 (+3%)	66% (+3 pp.)	79% (+2 pp.)	168 (+41%)
Grove trusler	299 (-7%)	27% (+2 pp.)	44% (-5 pp.)	7 (0%)
Menneskehandel	24 (+35%)	19% (-7 pp.)	25% (-19 pp.)	11 (-15%)
Særskilt utsatte yrkesgrupper	821 (+22%)	34% (-6 pp.)	56% (-3 pp.)	23 (+77%)
Andre alvorlige voldsbrudd	516 (+14%)	22% (-4 pp.)	44% (-8 pp.)	58 (+87%)

Tabellen viser antall påtaleavgjorte saker, andelen positive påtaleavgjørelser, oppklaringsprosent, median saksbehandlingstid (SBT) og IPA12 for sakstypene i venstre kolonne. SBT og IPA er oppgitt i dager. Endringer fra 2024 til 2025 er angitt i parentes, der «pp» står for prosentpoeng. Endringer for SBT er oppgitt i dager. Prosentvis vekst og endringer i prosentpoeng er avrundet til nærmeste hele prosentpoeng. Det bemerkes at mindre endringer i lave absolutte tall kan gi store prosentvise utslag fra ett år til det neste. Endringene i andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosent for menneskehandel er eksempelvis betydelige, men dette skyldes at politiet generelt påtalebehandler få slike saker.

Vurdering

Det er positivt med en økning av oppklaringsprosenten innen kategorien grov kroppskrenkelse og kroppsskade. Den markante økningen i antall saker til etterforskning gir imidlertid grunn til bekymring, særlig sett i lys av de ressursmessige utfordringene mange politidistrikter rapporterer om. Det forventes økt saksbehandlingstid fremover.

Flere av politidistriktene har i 2025 ikke nådd målet om 50 prosent oppklaring i saker om grov kroppskrenkelse og kroppsskade. Det er videre store forskjeller i saksbehandlingstiden. Disse forholdene indikerer at det er utfordringer ved behandlingen av disse sakene. Riksadvokaten og Politidirektoratet vil fortsatt følge opp målkravet som en del av den ordinære resultatoppfølgingen.

Riksadvokaten vurderer funnene om trakassering, trusler og vold mot norske redaktører som bekymringsfulle. Vold, trusler og trakassering mot personer som deltar aktivt i offentlig meningsutveksling, har en side til ytringsfrihet. Dersom slike handlinger fører til selvsensur eller redusert deltakelse i offentlig debatt, berører det grunnleggende demokratiske verdier.

Et åpent og velfungerende demokrati forutsetter at redaktører, journalister, politikere og andre samfunnsaktører kan utøve sine roller uten frykt for represalier. Særlig saker hvor trusler eller vold kan medføre at disse gruppene vegrer seg for, endrer eller avstår fra å publisere artikler e.l., må håndteres slik at ytringsfrihet og demokratiske verdier ikke svekkes. Riksadvokaten bemerker at etterforskningen i slike saker skal være adekvat. Det vurderes som utfordrende at oppfølgingen av straffesaksbehandlingen på dette området vanskeliggjøres av at sakene ikke lar seg identifisere i politiets systemer.

Tiltak

Tiltak 25.04. Oppfølging av enkeltdistrikter

Status: Gjennomført

Riksadvokaten har samarbeid Politidirektoratet fulgt opp politidistrikter som har en oppklaringsprosent for grov kroppskrenkelse og kroppsskade under 50 prosent. Oppfølgingen har ledet til at statsadvokatene har vurdert iverksatte tiltak i politidistriktene, som i hovedsak er vurdert som adekvate. Riksadvokaten vil følge opp oppklaringsprosenten i den ordinære resultatoppfølgingen, og avslutter dette tiltaket.

Tiltak 25.05. Saksprosjekt kroppsskade og forsøk på drap

Status: Videreføres

Riksadvokaten gjennomfører et saksprosjekt for å undersøke kvaliteten i etterforskningen og den påtalemessige behandlingen av saker om grov kroppsskade og forsøk på drap. Etter endt prosjekt vil riksadvokaten vurdere om tiltak er påkrevet.

Tiltak 26.05. Vurdering av etterforskning og påtalebehandling i henlagte saker om trusler og vold mot journalister og redaktører

Status: Iverksettes i 2026

Riksadvokaten vil i 2026 jobbe for å skaffe oversikt over saker som gjelder trusler og vold mot journalister og redaktører, med henblikk på å undersøke nærmere om innsatsen i disse sakene er adekvat.

4.5 Hatkriminalitet

Fenomenbeskrivelse

Hatkriminalitet er straffbare handlinger som helt eller delvis har bakgrunn i andres hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse, religion eller livssyn, seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk, eller nedsatt funksjonsevne.⁹ I prinsippet kan alle typer kriminalitet omfattes dersom handlingen er motivert av hat mot en av disse gruppene.¹⁰ Mørketallene for hatkriminalitet er betydelige.¹¹

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten økningen i anmeldelser som positiv, gitt at hatkriminalitet er preget av store mørketall. Samtidig ble det fremhevet at nivået av egeninitierte saker bør være høyere, og at det lave antallet registrerte saker i enkelte politidistrikter kan tyde på at kriminalitetsområdet ikke er gitt tilstrekkelig prioritet. Det ble derfor iverksatt tiltak om å vurdere politiets innsats mot hatkriminalitet i politidistriktene, herunder om innsatsen er tilstrekkelig og i tråd med forutsetningen om egeninitierte saker.

Kriminalitetsutvikling og status

I 2025 ble det registrert nærmere 1 100 anmeldelser for hatkriminalitet, som er om lag 9 prosent færre anmeldelser enn i 2024, men 40 prosent høyere enn i 2019. Som i tidligere år gjelder flertallet av

---

⁹ En straffbar handling vil kategoriseres som hatkriminalitet i politiets register enten ved at det straffbare forholdet rammes av straffeloven §§ 185 og 186 om hatefulle ytringer og diskriminering, eller at anmeldelser for andre forhold blir særskilt merket som hatkriminalitet i politiets saksbehandlingssystem ut fra antatt hatmotiv.

¹⁰ Enkelte bestemmelser, som straffeloven §§ 185 og 186, regulerer direkte hvilke handlinger som rammes, mens det for øvrig kan gjelde alle straffebestemmelser dersom det foreligger et hatmotiv mot gruppene som er nevnt i straffeloven § 77.

¹¹ Bufdir (u.å.). *Vold og overgrep mot personer med funksjonsnedsettelse*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet; Fafo (2024). *Funksjonshemmedes erfaringer med hat, diskriminering og trakassering.*; Politiet (2025). *Hatkriminalitet i Norge – årsrapport 2024*; Statistisk sentralbyrå (2022). *Levekårsundersøkelsen 2022 – utsatthet for vold og trusler.*; HL-senteret (flere år). *Rapporter om antisemittisme og holdninger til jøder og muslimer i Norge*.

anmeldelser hatefulle ytringer og voldslovbrudd, og økningen i anmeldelser skjer i all hovedsak for hatefulle ytringer.

Tabell 5 Utvalgte størrelser for hatkriminalitet. Pr. andre tertial 2019 - 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Endring 2024 til 2025	Endring 2019 til 2025
Anmeldte lovbrudd	764	757	829	938	1107	1 180	1 073	-9 %	40 %
Påtaleavgjorte saker	734	809	837	892	1120	1 123	1 068	-5 %	46 %
Oppklarte saker	319	387	375	428	459	449	420	-6 %	32 %
Positive påtaleavgjørelser	252	249	253	283	312	296	279	-6 %	11 %
Tiltale/tilståelsesdom	162	136	142	168	200	176	167	-5 %	3 %
Andel positive påtaleavgjørelser	34 %	31 %	30 %	32 %	28 %	26 %	26 %	0 pp.	-8 pp.
Oppklaringsprosent	47 %	52 %	49 %	52 %	45 %	44 %	44 %	0 pp.	-4 pp.

Andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten for hatkriminalitet har ligget forholdsvis stabilt over de tre siste årene og, og var i på henholdsvis 26 og 44 prosent i 2025. Etter endringen av flaggloven i 2021, hvor det blant annet ble tillatt å flagge med pride-flagg ved kommunale og offentlige bygg, har politiet registrert en økning i skadeverk- og vinningssaker knyttet til dette. Slike saker er ofte krevende å oppklare, ettersom det gjerne er få spor, ingen vitner og ofte ukjent gjerningsperson.

Det er forholdsvis store forskjeller i hvor mange saker som registreres i de ulike politidistriktene. Oslo politidistrikt mottar fortsatt klart flest anmeldelser av hatkriminalitet. Dette bør sees i sammenheng med at Oslo er hovedstad, arena for mange store arrangementer og demonstrasjoner, og har en mer sammensatt befolkning enn øvrige deler av landet. Andre politidistrikter har svært få saker årlig.

I forbindelse med *tiltak 25.11. Vurdering av politiets innsats mot hatkriminalitet*, har Politidirektoratet bedt politidistriktene om en redegjørelse for deres arbeid med hatkriminalitet, herunder distriktene innsats for selv å avdekke denne typen kriminalitet. Politidirektoratet sammenfattet redegjørelsene i brev til Riksadvokatembetet av 3. mars d.å. og ga anbefalinger for videre oppfølging.

Oslo politidistrikt har over tid hatt en særlig prioritert innsats på dette området gjennom øremerkede midler knyttet til Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet. Organiseringen av innsatsen i de øvrige distriktene fremstår som noe ulik.

Flere distrikter har ikke dedikerte etterforskere eller påtalejurister knyttet til saksområdet. De fleste distriktene kan imidlertid vise til at det er etablerte særskilte kontaktpunkter for å ivareta saksområdet som eksempelvis radikaliserings- og mangfolds koordinatorene eller tverrfaglige fag- og ressursgrupper. Det er en gjennomgående tilbakemelding at det hersker en del usikkerhet om hvorvidt saker blir fanget opp ved registrering, og om hatmotiv i tilstrekkelig grad blir belyst gjennom etterforskningen av sakene, bl.a. i avhør.

De fleste saker som gjelder hatkriminalitet synes ut fra distriktenes tilbakemeldinger å bygge på anmeldelser fra fornærmede. Der sakene er anmeldt av politiet skyldes dette i vesentlig grad at sakene er blitt avdekket gjennom nettpatroljenes arbeid eller fordi politiet er på stedet når lovbruddene skjer. Både for å avdekke og kunne behandle saken på en adekvat måte ønsker de fleste distriktene økt kompetanse på fagområdet, særlig økt fenomenforståelse.

Vurdering

Økningen i antall saker over perioden 2019 - 2025 vurderes som positiv, ettersom det antas å være betydelige mørketall på området. Samtidig er dette et kriminalitetsområde hvor det er grunn til å forvente at politiet i større grad initierer saker på bakgrunn av egne og allment tilgjengelige opplysninger.

I tilknytning til riksadvokatens oppfølging av *tiltak 25.11 Vurdering av politiets innsats mot hatkriminalitet* har POD vurdert at den kompetansehevingen distriktene etterspør i det vesentlige kan ivaretas gjennom lokale eller regionale fagdager rettet mot hele straffesakskjeden. Politidirektoratet peker også på at en revitalisering av eksisterende fagnettverk, med faste møtepunkter, kan være et hensiktsmessig tiltak for å dele erfaringer og opprettholde kompetanse på området.

Riksadvokaten legger til grunn at det er behov for kompetanseheving på området, men bemerker at det allerede gjennomføres årlige fagdager med mål om økt fenomenforståelse på området, neste gang 15. og 16. april d.å. Riksadvokaten mener det er behov for en nærmere vurdering av innretningen av eventuelle kompetansetiltak, og hvem de skal rettes mot. Det er også fortsatt behov for en vurdering av hvorvidt det skal gjennomføres nærmere undersøkelser av behandlingen av de anmeldte sakene og i hvilken grad politiet selv initierer opprettelse av straffesaker på området.

Tiltak

Tiltak 25.11. Vurdering av politiets innsats mot hatkriminalitet

Status: Gjennomført

Politidirektoratet har i brev av 3. mars 2026 sammenstilt redegjørelser fra politidistriktene om deres innsats mot hatkriminalitet, samt foreslått tiltak.

Tiltak 26.06. Vurdering av behov for tiltak innen hatkriminalitet

Status: Iverksettes i 2026

Riksadvokaten vil i 2026 vurdere iverksettelse av tiltak som oppfølging av politidirektoratets brev av 3. mars 2026 av innsatsen i saker som gjelder hatkriminalitet. Tiltak vil bestå av kompetansehevende tiltak og/eller nærmere undersøkelser av straffesaksbehandlingen på området.

4.6 Alvorlige seksuallovbrudd

Fenomenbeskrivelse

Dette kapitlet omhandler voldtekt, grov voldtekt og grov uaktsom voldtekt.¹² Etterforskningen er krevende, ettersom sakene gjerne mangler vitner og ofte er basert på en troverdighetsvurdering.¹³ Flere undersøkelser og utredninger har pekt på at det kan være betydelige mørketall hva gjelder omfanget av alvorlige seksuallovbrudd.¹⁴

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten resultatene innen alvorlige seksuallovbrudd som bekymringsfulle. Nedgang i oppklaringsprosenten, økt saksbehandlingstid, en markant vekst i saker under etterforskning og en fortsatt høy frifinnelseprosent ble trukket frem som særlig utfordrende utviklingstrekk. Den landsdekkende kvalitetsundersøkelsen av voldtektssaker viste at etterforskningen i hovedsak holder tilfredsstillende nivå, men avdekket flere systematiske svakheter, blant annet knyttet til etterforskningsplaner, håndtering av digitale spor og notoritet i avhør. Riksadvokaten vurderte at kvaliteten i etterforskningen må styrkes for å øke sannsynligheten for oppklaring, og pekte på at kompetanse, erfaring og stabilitet i fagmiljøene er kritiske faktorer.

På bakgrunn av riksadvokatens vurdering ble det iverksatt tiltak for å styrke kvaliteten i etterforskningen og behandlingen av voldtektssaker. Disse omfattet at statsadvokatene selv aktorerer slike saker, samt en systematisk gjennomgang av enkeltsaker med særlig vekt på håndtering av digitale spor, etterforskningsplaner og avhør, kombinert med konkrete tilbakemeldinger.

Kriminalitetsutvikling og status

Antall voldtektsanmeldelser økte med litt over 13 prosent fra 2024 til 2025, og anmeldelsesnivået i 2025 er det høyeste som er registrert på årsbasis i perioden 2019–2025. Økningen i anmeldelser fra 2024 til 2025 gjelder også når man ser bort fra Frosta-saken, som til sammen omfattet 76 nye anmeldelser dette året. Det er

---

¹² Omfatter saker tilordnet straffelov §§ 291-294 og tilsvarende i straffelov 1902. Det innebærer at fornærmede kan være fra 14 år gammel. For seksuallovbrudd som ikke gjelder barn, kan skjerpene omstendigheter foreligge i ulike situasjoner. Dette gjelder dersom flere gjerningspersoner handler sammen, eksempelvis ved overfall begått av flere. Det omfatter også tilfeller hvor det benyttes grovt voldelige eller truende midler, eller der fornærmede påføres alvorlig skade eller livsfare. Videre regnes det som skjerpene dersom overgrepet skjer i forbindelse med frihetsberøvelse, eller dersom det dreier seg om gjentatte overgrep mot samme fornærmede. Omstendigheten vil også være skjerpene dersom fornærmede befinner seg i en særlig sårbar situasjon, for eksempel ved bevisstløshet eller sterk ruspåvirkning.

² NOU 2024:4 Voldtekt – et uløst samfunnsproblem; NKVTS (2023): Omfangsundersøkelsen; Politiets innbyggerundersøkelse 2024.

¹³ HR-2025-458-A.

for tidlig å vurdere om, og eventuelt i hvilken utstrekning, ikrafttreddelsen av ny straffelov § 291 første ledd har bidratt til en økning i anmeldelser.

Tabell 6 Utvalgte størrelser for sakstypen voldtekt. 2019 - 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Endring 2024–2025	Endring 2019 - 2025
Anmeldelser	1 574	1 527	1 688	1 605	1 536	1 513	1 716	13%	9%
Påtaleavgj. saker	1 733	1 756	1 636	1 532	1 599	1 301	1 493	15%	-14%
Positive påtaleavgj.	14 %	14 %	12 %	11 %	16 %	10 %	9 %	-1 pp.	-5 pp.
Oppklaringsprosent	34%	32%	31%	28%	33%	26%	23%	-3 pp.	-11 pp.
Antall domfellelser	188	195	190	167	131	87	103	18%	-45%
Frifinnelsesprosent	18 %	19 %	21 %	20 %	24 %	37 %	26%	-11 pp.	8 pp.
IPA3	626	402	447	464	442	588	710	21%	13%
IPA12	166	61	50	58	81	132	194	47%	17%

Det ble påtaleavgjort flere saker i 2025 enn i 2024, men færre enn de foregående årene. Antallet saker under etterforskning økte betydelig fra 2024 til 2025, og IPA3 og IPA12 var ved utgangen av 2025 på det høyeste nivået som er registrert i den aktuelle perioden. Saksbehandlingstiden har også økt.

Både andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten var i 2025 på det laveste nivået som er registrert i perioden 2019 – 2025, og begge størrelser var i 2025 markant lavere enn i 2019. Det bemerkes at oppklaringsprosenten i 2025 var ti prosentpoeng lavere enn i 2023. Frifinnelsesprosenten var i 2025 på 26 pst., som er det nest høyeste nivået på årsbasis i den aktuelle perioden, jf. tabellen nedenfor.

Det var i 2025 forskjeller mellom politidistriktene når det gjelder andelen positive påtaleavgjørelser, oppklaringsprosent og saksbehandlingstid. På distriktsnivå varierte oppklaringsprosenten fra 17 til 27 prosent, og andelen positive påtaleavgjørelser fra tre til 15 prosent. Selv om noe av forskjellene mellom distriktene kan forklares med større sakskomplekser og at enkelte distrikter behandles forholdsvis få saker, er forskjellene i resultater mellom distriktene generelt betydelige. Dette er ikke særskilt for 2025.

Fra 2024 til 2025 gikk både andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten ned i åtte av tolv distrikter, og antallet saker som har vært under etterforskning i mer enn 12 måneder økte i like mange distrikter. Median saksbehandlingstid økte i syv distrikter. Den nedadgående utviklingen hva gjelder måloppnåelse og resultater er i så måte bred. Ingen av politidistriktene nådde i 2025 Politidirektoratets mål om at minst 90 % av sakene skal ha en saksbehandlingstid på under 130 dager.

I 2024 ble det gjennomført en nasjonal kvalitetsundersøkelse av politiets behandling av voldtektssaker. Resultatene viste blant annet at politiet i for liten grad utnyttet bevispotensialet i digitale spor, og svakheter ved sikringen av slike bevis. Videre varierte praksisen for bruk av henleggelseskode. Etterforskningsplaner ble ikke benyttet i tilstrekkelig grad, og kvaliteten på planene var ofte ikke tilstrekkelig til å sikre en objektiv, effektiv og kvalitativt god etterforskning.

I Riksadvokatens brev om føringer for statsadvokatenes fagledelse i 2025 ble det varslet at kvalitetsundersøkelsen skulle følges opp. Resultatene fra oppfølgingsundersøkelsen som ble gjennomført i 2025 viser at det ikke har vært nevneverdige forbedringer i de forhold som ble avdekket i den opprinnelige undersøkelsen.

I forbindelse med oppfølgingsundersøkelsen ble statsadvokatene bedt om å gi den enkelte påtalejurist i politiet direkte veiledning og tilbakemelding hva gjelder håndteringen av digitale spor og bevis, samt om bruk av etterforskningsplaner i etterforskningsledelsen. Det er forventet fremtidig effekt av tiltaket. De regionale statsadvokatembetene rapporterer at politijuristene er positive til konkrete tilbakemeldinger i enkeltsaksbehandlingen.

Statsadvokatembetene har igangsatt og gjennomført en rekke fagledelsestiltak rettet mot de lokale utfordringene i det enkelte politidistrikt. Tiltakene varierer fra skriving av fagnotat om praktisering av forsvarerrettigheter og lokal veileder for etterforskning av voldtektssaker, gjennomgang av enkeltsaker og tilbakemelding fra enkeltsaksbehandling til påtalefaglig etterforskningsleder og politifaglig

etterforsningsleder, til mer tradisjonelle fagledelsestiltak som ulike undersøkelser og tilsyn, foreleggelse av saker, foredrag og fagdager og systematisk erfaringslæring. Vest statsadvokatembeter har aktivt engasjert seg i oppstart og utvikling av et nytt avsnitt for mishandling i nære relasjoner i Sør-Vest politidistrikt.

De regionale statsadvokatembetenes rapportering til riksadvokaten bærer preg av at det foreligger vedvarende utfordringer knyttet til kapasitet, kompetanse og fremdrift i behandlingen av voldtektssaker. Bekymringen knytter seg særlig til sårbar bemanning og høy turnover i politidistriktene, først og fremst på etterforskingssiden, men også på påtalesiden. Betydelig nyansettelse av jurister og utskiftning i fagmiljøene synes å medføre en de facto reduksjon i operativ kapasitet.

Flere regionale statsadvokatembeter peker også i sin rapportering på at det fremstår som krevende for politiet å balansere prioriteringen mellom nye og eldre saker. Etterforskning starter ofte med god fremdrift, men stanser opp når nye, mer akutte saker må prioriteres. Dette bidrar til at eldre saker blir liggende.

I enkelte distrikter er arbeidet med voldtektssaker organisert i små enheter. Dette gjør virksomheten særlig sårbar ved fravær og avgang, og bidrar til ujevn fremdrift og økt risiko for at antall saker til vurdering og under etterforskning øker, særlig i perioder med høyt sakstilfang. Flere statsadvokatembeter peker på at stabil og kompetent bemanning er en sentral forutsetning for varige forbedringer hva gjelder resultater.

Vurdering

Riksadvokaten vurderer utviklingen hva gjelder andelen positive påtaleavgjørelser, oppklaringsprosent, restanser og saksbehandlingstid som samlet sett bekymringsfull. Måloppnåelsen i 2025 vurderes generelt å være utilfredsstillende.

Det er riksadvokatens vurdering at varige forbedringer i resultater i voldtektssaker forutsetter stabil bemanning, målrettet kompetansebygging og tilstrekkelig etterforsknings- og påtalekapasitet. Det er iverksatt flere lokale tiltak i politidistriktene. Tiltakene vurderes som relevante, og riksadvokaten mener at det bør høstes erfaringer med og vurderes effekten av disse før det eventuelt iverksettes nye nasjonale tiltak.

I perioden 2019–2025 har Politidirektoratets mål for saksbehandlingstid kun unntaksvis vært nådd. I tilknytning til styringsindikatoren om saksbehandlingstid bemerker riksadvokaten at ensidig vektlegging av fristoppnåelse kan innebære risiko for uheldige prioriteringer, der enklere saker avsluttes raskt for å oppnå fristkrav, mens mer komplekse og ressurskrevende saker blir liggende. Etter riksadvokatens syn bør eventuelle tidsmål for behandlingen av voldtektssaker knyttes til liggetid fremfor samlet saksbehandlingstid.

Tiltak

Tiltak 25.10. Kontroll og tilbakemeldinger i enkeltsaker om voldtekt og mishandling i nære relasjoner

Status: Gjennomført

Som en oppfølging av riksadvokatens kvalitetsundersøkelse fra 2024 har statsadvokatembetene ettergått håndteringen av digitale spor, bruk av etterforskningsplaner og sentrale aspekter ved avhør i innkomne voldtektssaker, samt gitt konkrete tilbakemeldinger i hver sak. Tiltaket er gjennomført og embetene har avgitt rapport.

Tiltak 25.12. Aktorer i voldtektssaker

Status: Videreføres

Riksadvokaten har bestemt at saker om voldtekt etter straffeloven §§ 291–294 skal aktoreres av statsadvokatene. Formålet er å bruke statsadvokatenes kompetanse og erfaring i saker som ofte har et krevende bevisbilde. Tiltaket videreføres.

4.7 Alvorlige seksuallovbrudd mot barn

Fenomenbeskrivelse

Overgrep mot barn er alvorlig kriminalitet som omfattes av flere bestemmelser i straffeloven.¹⁵ Sakstypen kjennetegnes ved at handlingene ofte begås i det lukkede rom, og at det i mange tilfeller går lang tid fra

---

¹⁵ Omtalen i dette kapittelet er avgrenset til straffeloven 2005 §§ 299-305 og tilsvarende lovbrudd i Straffeloven 1902, samt straffeloven 2005 §§ 311 og 317 og tilsvarende lovbrudd i Straffeloven 1902

overgrepene finner sted til de anmeldes. I tillegg er de fornærmede ofte preget av skyldfølelse, skam og frykt. Dette gjør bevisituasjonen særlig krevende. Politiet er i stor grad avhengig av samarbeid med andre tjenester, som helsevesen og barnevern, for å avdekke vold og overgrep. Det er betydelige mørketall knyttet til alvorlige seksuallovbrudd mot barn, og anmeldelsesstatistikken gir ikke et fullstendig bilde av det faktiske omfanget. Av seksuallovbruddene mot barn er en vesentlig andel av overgrepene begått helt eller delvis via digitale flater. National Center for Missing and Exploited Children (NCMEC) mottar informasjon fra store teknologiselskaper, og tipser norsk politi om mulige overgrep mot barn på nett. Tipsene gjelder blant annet deling av overgrepsmateriale, seksualisert kontakt mellom voksne og mindreårige, egenprodusert materiale og seksuell utpressing. Innsatsen har resultert i en stor mengde saker som styrker politiets arbeid mot alvorlige seksuallovbrudd på nettet. Norge har mottatt saker fra NCMEC i over ti år.

Direkteoverførte bestillingsovergrep (DOBO) er et økende fenomen internasjonalt og vurderes som en alvorlig utvikling innen utnyttelse av barn på nett. Fenomenet innebærer at seksuelle overgrep mot barn bestilles, filmes og livestreames til kjøpere.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten at sammenhengen mellom høyt antall NCMEC-tips og nedgang i antall opprettede straffesaker ga grunn til bekymring. Flere politidistrikter rapporterte om ubehandlede tips og saker som blir liggende på vent på grunn av lav bemanning. På denne bakgrunn ble det vurdert som nødvendig å gjennomgå politiets rutiner knyttet til håndteringen av NCMEC-meldinger.

Kriminalitetsutvikling og status

Antall anmeldelser som gjelder alvorlige seksuallovbrudd mot barn gikk samlet sett ned med syv prosent fra 2024 til 2025. Fra 2024 til 2025 var det en nedgang i anmeldelser for alle sakstyper, jf. tabellen nedenfor. For alle sakstyper, med unntak av overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn, var antallet anmeldelser i 2025 det laveste som er registrert på årsbasis i perioden 2019–2025. For anmeldelser som gjelder overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn, var antallet anmeldelser i 2025 på et normalt nivå sammenlignet med de øvrige årene i den aktuelle perioden.

Tabell 7 Antall anmeldelser om alvorlige seksuallovbrudd mot barn. 2019 – 2025.

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år	716	785	893	719	856	714	641
Seksuell omgang, barn mellom 14–16 år	378	436	505	413	449	399	357
Seksuell handling og krenkende adferd, barn under 16 år	1 247	1 232	1 358	1 096	1 041	1 030	942
Overgrepsmateriale og fremstillinger som seksualiserer barn	961	1 107	1 540	1 495	1 569	1 525	1 489
Totalt	4 549	4 792	5 654	4 819	4 956	4 698	4 371

På landsbasis gikk både andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten ned fra 2024 til 2025 for de to mest alvorlige undergruppene, herunder seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år, samt seksuell omgang med barn mellom 14 og 16 år. For de to øvrige underkategoriene var det derimot en økning nevnte størrelser.

Andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten i 2025 for saker som gjelder seksuell omgang og voldtekt av barn under 14 år er de laveste som er registrert i perioden 2019–2025. Den relativt markante nedgangen fra 2024 til 2025 bør ses i sammenheng med den såkalte Omegle-saken i Nordland. Saken omfattet et betydelig antall forhold og ble påtaleavgjort samlet i 2024, noe som bidro til at både oppklaringsprosenten og andelen positive påtaleavgjørelser var uvanlig høye dette året.

Tabell 8 Seksuallovbrudd mot barn. Andel positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosent. 2024 og 2025

	Positive påtaleavgj.		Oppklaringsprosent	
	2024	2025	2024	2025
Seksuell omgang og voldtekt u.14	51 %	32 %	75 %	63 %
Seksuell omgang, 14–16 år	58 %	47 %	80 %	73 %
Seksuell handling og krenkende adferd u.16	38 %	43 %	59 %	65 %

Overgrepsmateriale / seksualiserte fremst. av barn	54 %	58 %	73 %	74 %
--	------	------	------	------

Det var tydelige forskjeller mellom politidistriktene når det gjelder oppklaringsprosent og andel positive påtaleavgjørelser i 2025. Dette gjelder for samtlige sakstyper innenfor kategorien. Variasjonene er tydelige uavhengig av hvordan distriktene sammenlignes, enten det gjelder forskjellen mellom distriktene med høyest og lavest nivå eller avstanden mellom mediadistriktet og distriktet med høyest oppklaringsprosent og andel positive påtaleavgjørelser. Det er også forskjeller hva gjelder saksbehandlingstid og antall saker under etterforskning.

I 2025 mottok politiet i overkant av 13 100 meldinger fra NCMEC.¹⁶ Av disse ble om lag 3 000 oversendt til politidistriktene for videre behandling. Antallet mottatte meldinger er høyere enn i 2024, men noe lavere enn i 2023. I 2025 etterforsket politidistriktene om lag 700 saker på bakgrunn av informasjon oversendt fra Kripos. Flere politidistrikter har rapportert om restanser knyttet til opprettelse av anmeldelser og igangsetting av etterforskning.¹⁷

Tabell 9 Tips fra NCMEC. Hele år og pr. andre tertial. 2019–2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Tips mottatt fra NCMEC	6 868	7 039	7 850	9 920	13 612	12 663	13 115
Importert til behandling	1 928	2 549	3 644	3 957	4 512	3 141	3 945
Overført til distrikt	465	495	2 348	2 683	3 175	2 484	3 001

I sin rapportering til riksadvokaten gir statsadvokatembetene uttrykk for at det store tilfanget av NCMEC-saker og annen digital informasjon gjør det krevende å sikre en ensartet og tilstrekkelig grundig behandling av alle saker. Flere distrikter har ikke tilstrekkelig med kapasitet til å etterforske alle saker innenfor saksfeltet. Dette gjør at blant annet at terskelen for å opprette etterforskning varierer mellom distriktene. For enkelte er mulighetene for å egeninitiere saker og gjennomføre systematisk etterretningsarbeid svært begrenset.

Troms politidistrikt sendte i mai 2025 et varsel til POD om det de anså som mangelfull håndtering av NCMEC-meldinger, både i eget distrikt og nasjonalt. Troms og Finnmark statsadvokatembeter gjennomførte høsten 2025 en inspeksjon av Troms politidistrikt og Finnmark politidistrikts håndtering av saker mottatt fra Kripos på bakgrunn av varsler fra NCMEC. Gjennomgangen avdekket flere mangler i politidistriktenes håndtering av slike saker. Det ble blant annet identifisert svakheter knyttet til registrering og systematisk oppfølging av varslene, samt utfordringer i prioriteringen og fremdriften i etterforskningen av sakene. Inspeksjonen avdekket også behov for tydeligere rutiner for behandling og oppfølging av slike varsler.

Riksadvokaten har gitt Det nasjonale statsadvokatembetet (NAST) i oppdrag å undersøke hvordan NCMEC-meldinger følges opp nasjonalt, jf. *tiltak 25.13 om kvalitetssikring av politiets håndtering av NCMEC-meldinger*. Undersøkelsen omfattet i første omgang en kartlegging av om politidistriktene har egne rutinebeskrivelser for håndteringen av meldingene, samt en gjennomgang av disse. NAST har også innhentet rutinebeskrivelser fra politidistriktene og informasjon om hvordan meldingene håndteres i praksis. Videre har embetet undersøkt om statsadvokatembetene har utarbeidet egne retningslinjer på området.

Riksadvokaten mottok NAST sin utredning primo mars d.å., og vil redegjøre nærmere for rapporten og videre oppfølging herfra i neste rapport.

Vurdering

Kriminalitetsområdet er høyt prioritert i politidistriktene, og sakene etterforskes i all hovedsak av personell

¹⁶ National Center for Missing & Exploited Children (NCMEC) er et delvis offentlig organ i USA som blant annet mottar meldinger fra amerikanske internettilbydere ved mistanke om seksuell utnyttelse av barn eller spredning av materiale som viser seksuelle overgrep mot barn. NCMEC videresender relevant informasjon til myndighetene i det landet hvor gjerningsperson og/eller fornærmede antas å befinne seg.

¹⁷ Det knytter seg videre enkelte forbehold til statistikken. Flere meldinger kan gjelde samme gjerningsperson og resultere i én samlet straffesak. Antallet faktiske etterforskinger kan derfor avvike fra antallet registrerte meldinger. Rapporteringen fra politidistriktene er dessuten delvis manuell, noe som innebærer en viss risiko for feilkilder.

med særskilt kompetanse. Dette bidrar til at etterforskningen i sakene generelt holder høy kvalitet. Samtidig påvirkes kapasiteten av utfordringer knyttet til turnover og rekruttering. Slike forhold har betydning for fremdrift og kvalitet i etterforskningen, og dermed for politiets evne til å oppklare saker og forebygge og avverge nye overgrep. Riksadvokaten vurderer at resultatene på landsbasis er akseptable, men variasjonene mellom politidistriktene er større enn ønskelig.

Riksadvokaten er bekymret for politidistriktenes behandling av NCMEC-tipsene. Riksadvokaten vil i kommende rapport redegjøre for funnene i NAST sin utredning, og i den forbindelse også redegjøre for om det skal iverksettes nasjonale tiltak på feltet.

Tiltak

Tiltak 25.13. Kvalitetssikring av politiets håndtering av NCMEC-meldinger

Status: Gjennomført

NAST har hatt i oppdrag å undersøke hvordan NCMEC-meldinger følges opp nasjonalt, og har avgitt rapport. Tiltaket er gjennomført.

Tiltak 26.07. Oppfølging av funn fra gjennomgang av politidistriktenes rutiner knyttet til NCMEC-meldinger.

Status: Iverksettes i 2026

Riksadvokaten vil vurdere behovet for å iverksette ytterligere tiltak som oppfølging av NASTs rapport om oppfølging av NCMEC-meldinger.

4.8 Organisert kriminalitet

Fenomenbeskrivelse

Organisert kriminalitet omfatter alvorlige lovbrudd begått av grupper eller nettverk som har en viss struktur, varighet og rollefordeling. Organisert kriminalitet inkluderer blant annet narkotikakriminalitet, menneskehandel, arbeidslivskriminalitet og omfattende vinningskriminalitet. Kriminalitet kan også begås gjennom utnyttelse av legale strukturer, for eksempel bruk av stråmenn, etablering av tilsynelatende lovlige virksomheter eller infiltrering i eksisterende bransjer. Den grenseoverskridende karakteren utfordrer både nasjonale myndigheter og internasjonalt samarbeid, og stiller særskilte krav til etterretning, koordinering og spesialisert kompetanse.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten resultatene fra den nasjonale satsingen mot organiserte kriminelle nettverk (KN-innsatsen) som gode. Innsatsen hadde styrket politiets evne til å avdekke sårbarheter, produsere etterretning av høy kvalitet og gjennomføre komplekse etterforsningsløp med resultater både nasjonalt og internasjonalt. Samtidig ble det pekt på at KN-satsingen legger betydelig press på distriktene, særlig fordi erfarne etterforskere og påtalejurister i stor grad er bundet til nettverksarbeidet. Riksadvokaten vurderte det som nødvendig å undersøke nærmere hvordan denne ressursituasjonen påvirker politiets evne til å håndtere øvrig alvorlig organisert kriminalitet.

Kriminalitetsutvikling og status

Stortingets bevilgning til en varig styrking av arbeidet mot organiserte kriminelle nettverk (KN-innsatsen) er en nasjonal satsing rettet mot identifisering, prioritering og bekjempelse av kriminelle nettverk som vurderes å utgjøre en nasjonal trussel. Satsingen omfatter målrettet etterretning, koordinert etterforskningsinnsats på tvers av politidistrikter og særorgan, herunder i forbindelse med skjult og åpen bruk av tvangsmidler, internasjonalt samarbeid og anvendelse av forvaltningsrettslige og andre polisiære virkemidler.

Innenfor rammen av KN-innsatsen er det etablert et tjuetalls operative oppdrag. Riksadvokaten har, som ledd i de nasjonale prioriteringene, pekt ut seks kriminelle nettverk som hver for seg er vurdert å utgjøre en alvorlig trussel på nasjonalt nivå, og hvor det er gitt føringer om særlig prioritet. For hvert av disse oppdragene har politiet utarbeidet egne tiltaksplaner med sikte på å svekke nettverkens operative kapasitet og redusere trusselen de representerer. Tiltakene spenner over et bredt spekter og omfatter både reaktive og proaktive virkemidler, herunder etterforskning, avvergende innsats, bruk av skjulte metoder og samarbeid med andre myndigheter.

Innsatsen mot de nasjonalt prioriterte nettverkene bygger i stor grad på skjult etterforskning. Av hensyn til pågående etterforskninger og operative forhold gis det ikke nærmere detaljer om konkrete tiltak og metoder.

Arbeidet mot det enkelte nettverk kan omfatte flere parallelle etterforskninger på tvers av politidistrikter, særskilte etterretningsoppdrag og forebyggende tiltak, basert på nasjonale prioriteringer og løpende trusselvurderinger. Innsatsen retter seg mot flere kriminalitetsområder, herunder narkotikakriminalitet, alvorlig vold, økonomisk kriminalitet, menneskehandel og annen organisert virksomhet. KN-sekretariatet rapporterer at KN-innsatsen har styrket bevisstheten om behov for samarbeid på tvers av distriktsgrenser, og at samarbeidet på tvers av distriktene er bedre enn før innsatsen ble iverksatt.

Erfaringene fra 2025 viser at det kreves en betydelig og vedvarende innsats fra politi, påtalemyndighet og relevante samarbeidspartnere for å svekke nettverkene over tid. Utviklingen innen de prioriterte oppdragene viser at det er tettere knytninger mellom de større nettverkene enn tidligere antatt. Særlig innen narkotikakriminalitet fremstår markedet i økende grad som et frimarked, hvor samarbeid skjer på tvers av nettverk for å maksimere profitt, og i mindre grad påvirkes av tidligere konfliktlinjer, geografisk plassering av bakmenn eller arrestasjoner.

I flere oppdrag kan det vises til resultater i form av pågripelser, siktelser og domfellelser, utlevering av personer fra utlandet for videre straffeforfølgning i Norge, overføring av straffesaker til utlandet samt beslag av betydelige mengder narkotika, penger og verdigjenstander. KN-innsatsen har også hatt virkninger utover de formelt prioriterte sakene. Flere etterforskninger innen organisert kriminalitet har vært avledet av, eller hatt direkte tilknytning til prioriterte oppdrag. Også i disse sakene er det gjennomført pågripelser og foretatt beslag av betydelige mengder narkotika og økonomiske verdier.

Det er i 2025 gjennomført etterforskninger med avvergende formål, blant annet rettet mot utenlandske nettverk med aktivitet i Norden. Det er gjennom året er det registrert flere alvorlige voldshendelser, omtalt som VaaS (Violence as a Service). Fenomenet kjennetegnes ved at voldsoppdrag formidles og avtales via digitale plattformer, hvor selve voldshandlingen fremstår som en bestillingstjeneste. Fenomenet i seg selv, og hendelsene som har funnet sted i 2025, har fått betydelig offentlig oppmerksomhet.

Det er krevende å fastslå det eksakte omfanget hvor mange slik oppdrag som lyses ut. Ett og samme oppdrag kan formidles gjennom flere kanaler og dermed registreres flere steder. Det er også krevende å anslå omfanget av avvergede voldsoppdrag. I enkelte tilfeller iverksettes forebyggende tiltak uten at det opprettes formell straffesak, og effekten av slike tiltak lar seg vanskelig tallfeste. Kripos mener imidlertid det er grunnlag for å anslå at inntil 30 voldsoppdrag er avverget i løpet av 2025. Kripos har formidlet at de i 2026 vil strukturere arbeidet med Vaas ytterligere i 2026, og riksadvokaten vil følge opp dette.

Resultatene av KN-innsatsen bør vurderes bredere enn det som kan tallfestes gjennom straffesaker i Norge alene. Tiltak, etterretning og kunnskapsproduksjon bidrar til kriminalitetsbekjempelse i andre nordiske land. Norden må i stor grad anses som et felles operasjonsområde for kriminelle nettverk som opererer på tvers av landegrenser. Dette gjelder særlig innen narkotikakriminalitet og volds- og trusseloppdrag, men er ikke begrenset til disse kriminalitetstypene.

I flere KN-etterforskninger har det vært et tett internasjonalt samarbeid. Personer er utlevert til Norge for videre straffeforfølgning, og enkelte norske straffesaker er overført til utlandet. Det foreligger eksempler fra året som viser at norsk innsats har bidratt til større narkotikabeslag i andre nordiske land, samt at informasjonsdeling og styrket internasjonalt samarbeid har medvirket til å avverge planlagte voldsoppdrag.

Det rapporteres om økt bevissthet og styrket praksis når det gjelder internasjonalt politi- og rettslig samarbeid. Den norske desken i Eurojust melder om en økning både i antall saker og i antall avtaler om felles etterforskningsteam med andre land. Dette kan delvis tilskrives den nasjonale satsingen mot kriminelle nettverk og organisert kriminalitet.

Bruken av forvaltningsrettslige virkemidler utgjør et sentralt element i KN-innsatsen. Dette gjelder særlig tiltak etter utlendingsregelverket, i kombinasjon med samarbeid med andre offentlige etater og privat næringsliv. Slike virkemidler kan redusere kriminalitetsbelastningen ved at personer som begår, eller vurderes å kunne begå, alvorlig kriminalitet underlegges kontrolltiltak eller eventuelt utvises fra Norge dersom det er grunnlag for det.

Flere politidistrikter har i 2025 prioritert bort- og utvisning av personer med tilknytning til kriminelle nettverk. En aktiv anvendelse av disse virkemidlene kan bidra til å forebygge et betydelig antall straffesaker, men kan ikke erstatte behovet for strafferettslig forfølgning i alvorlige og komplekse saker.

KN-sekretariatet rapporterer at Oslo politidistrikt og Kripos er involvert i så å si all KN-aktivitet, blant annet som følge av bistandsansvar og fordi en betydelig del av nettverkene opererer i eller fra Oslo. Nevnte sekretariat vurderer at dette utfordrer prioriteringen av ressurser, også mellom ulike KN-oppdrag, og kan begrense evnen til å synliggjøre og følge opp øvrige trusler og sammenhenger.

KN-innsatsen legger betydelig beslag på kapasitet

KN-satsingen har i 2025 hatt ulik innvirkning på politidistriktenes evne til å opprettholde en adekvat innsats på øvrige saksområder, inkludert den organiserte kriminaliteten som ikke er omfattet av KN-innsatsen.

I flere distrikter har handlingsrommet for å følge opp øvrig organisert kriminalitet og andre prioriterte saksområder i 2025 tidvis vært redusert. Ett politidistrikt har hatt omfattende og langvarige KN-etterforskinger som har bundet opp betydelig etterforskningskapasitet over lengre tid. Distriktet har derfor hatt en særlig begrenset evne til å opprettholde innsatsen mot øvrig organisert kriminalitet i 2025. Dette har også påvirket distriktets mulighet til å initiere nye, egeninitierte etterforskinger på området.

I enkelte distrikter er imidlertid innsatsen mot organisert kriminalitet samlet sett opprettholdt eller styrket, og det rapporteres om god kvalitet og fremdrift i arbeidet. De aktuelle distriktene har i 2025 gjennomført omfattende og komplekse etterforskinger også utenfor KN-porteføljen, og har opprettholdt innsatsen mot øvrig organisert kriminalitet parallelt med KN-oppdragene.

KN-sekretariatet rapporterer at det gjennom KN-satsingen er etablert større og mer robuste etterforskningsmiljøer i politidistriktene. Samtidig har påtalemiljøene ikke fått en tilsvarende styrking. Dette gjør at påtalesfunksjonen i enkelte sammenhenger blir en flaskehals når etterforskningskapasiteten bygges opp. En slik ubalanse mellom gjensidig avhengige fagmiljøer kan påvirke den samlede oppgaveløsningen, og tilsier behov for en mer helhetlig dimensjonering av etterforskning og påtale.

KN-innsatsen binder generelt betydelig kapasitet i politidistriktene, både innen etterforskning og påtale. Prioriterte etterforskinger mot nasjonale nettverk er ofte langvarige, komplekse og personellintensive. Når sentrale fagmiljøer over tid er dedikert til slike oppdrag, reduseres innsatsen og fremdriften på andre prioriterte kriminalitetsområder. Kapasitetsutfordringene i politidistriktene kan imidlertid ikke knyttes til KN-innsatsen alene.

Flere distrikter har over tid hatt vedvarende press på den samlede straffesaksporteføljen, kombinert med forholdsvis høy turnover og utfordringer med å rekruttere og beholde erfarne etterforskere og påtalejurister. Dette har påvirket distriktenes evne til å opprettholde en bred og stabil innsats på tvers av alle saksområder. Bekjempelse av kriminelle nettverk og annen alvorlig kriminalitet forutsetter tilstrekkelig kapasitet, og stabil og spesialisert kompetanse.

Det er bevilget en større andel midler til kurs og studier ved Politihøgskolen (PHS). PHS har rapportert om økt aktivitet og om at flere ansatte har styrket sin kompetanse. Samtidig er det fra enkelte distrikter uttrykt bekymring for om utdanningskapasiteten ved PHS fullt ut dekker politidistriktenes behov.

Vurdering

KN-strukturen gir riksadvokaten et godt beslutningsgrunnlag for overordnede prioriteringer på området, og bidrar til at det iverksettes tiltak mot de kriminelle nettverkene og aktørene som vurderes å utgjøre den største trusselen. Innsatsen har så langt satt politiet bedre i stand til å identifisere sårbarheter, avverge alvorlige hendelser og produsere etterretning av høy kvalitet. Riksadvokaten vurderer at politiets evne til å bekjempe kriminelle nettverk er vesentlig forbedret. Resultatene vurderes så langt som tilfredsstillende.

Etter riksadvokatens vurdering er bekjempelsen av kriminelle nettverk av sentral betydning for den samlede kriminalitetsutviklingen og for samfunnets trygghet. Slike nettverk står bak alvorlig og samfunnsskadelig kriminalitet. En målrettet og langsiktig innsats mot nettverkene er etter riksadvokatens vurdering avgjørende for å redusere rekruttering, svekke nettverkens økonomiske og operative kapasitet og forebygge nye alvorlige lovbrudd. KN-innsatsen er etter riksadvokatens vurdering et nødvendig og strategisk virkemiddel, selv om den stiller betydelige krav til prioritering og ressursdisponering.

Samtidig er det etter riksadvokatens vurdering behov for å styrke politiets evne til å etterforske annen alvorlig organisert kriminalitet og annen prioritert kriminalitet som ikke er omfattet av KN-innsatsen. Riksadvokaten legger til grunn at utfordringer knyttet til rekruttering og høy turnover i sentrale fagmiljøer er en vesentlig forklaringsfaktor for politiets begrensede evne til å følge opp slike saker. Tiltak som bidrar til å styrke stabiliteten og kompetansen i disse miljøene vurderes som viktige for å øke politiets samlede evne til å bekjempe alvorlig og prioritert kriminalitet.

Tiltak

Tiltak 25.14. Øke politiets evne til å etterforske annen alvorlig organisert kriminalitet

Status: Avsluttes

Riksadvokaten er av den oppfatning at det er behov for å øke politiets evne til å etterforske annen alvorlig organisert kriminalitet som ikke er omfattet av KN-satsingen. Utfordringen med turnover og rekruttering synes å være hovedårsaken, og tiltak rettet mot dette antas å være avgjørende for å lykkes. Riksadvokaten har flere tiltak som knytter seg til kapasitet og kompetanse, og det vises til tiltak under pkt. 3 som vil videreføre dette tiltaket. Herværende tiltak avsluttes.

Tiltak 25.15. Oppfølging av nasjonal satsing mot kriminelle nettverk

Status: Videreføres

Tiltakene mot organisert kriminalitet bygger videre på den nasjonale satsingen mot kriminelle nettverk, og videreføres i tråd med den nasjonale policyen.

4.9 Alvorlig økonomisk kriminalitet

Fenomenbeskrivelse

Økonomisk kriminalitet er profittmotiverte lovbrudd som ofte skjer i, eller med tilknytning til, virksomheter som fremstår som lovlige, hvilket gjør avdekking krevende. En stor del begås av kriminelle nettverk, ofte med bistand fra profesjonelle tilretteleggere og innsidere. Kriminelle aktører tjener årlig store summer, som hvitvaskes gjennom kombinasjoner av legale finanssystemer og illegale pengestrømmer. Midlene brukes både privat og til å finansiere ny kriminalitet. Utviklingen av kryptovaluta har gitt nye muligheter for anonymisering av transaksjoner, og konvertering av kontanter til kryptovaluta antas å bli en sentral metode for hvitvasking fremover. Bedragerier, inkludert grove bedragerier, er omtalt i kapittel 5.2, og omtales derfor ikke nærmere her.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten utviklingen innen alvorlig økonomisk kriminalitet som positiv. Samtidig pekte riksadvokaten på at kriminalitetsområdet fortsatt er preget av betydelige mørketall, og at politiets kapasitet til å initiere egne saker fortsatt er begrenset. Det ble også fremhevet at alvorlige økonomilovbrudd – særlig hvitvasking – i liten grad har blitt etterforsket.

Kriminalitetsutvikling og status

Samlet sett har antallet anmeldelser som gjelder grove økonomilovbrudd økt over de senere år. Det er særlig antall anmeldelser knyttet til grove skatte- og avgiftsrelaterte lovbrudd, og grov hvitvasking som har vært økende, og hvor førstnevnte type lovbrudd i stor grad har vært bestemmende for den samlede utviklingen, jf. tabellen nedenfor. Kategorien *andre økonomilovbrudd* inkluderer anmeldelser som i hovedsak gjelder grov pengeforfalskning, grovt underslag og grovt heleri.

Tabell 10 Anmeldelser for grove økonomilovbrudd. 2019 - 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Vekst 2024 til 2025	Vekst 2019 til 2025
Hvitvasking	65	89	115	86	125	152	178	17%	174%
Regnskapsovertredelse	60	94	73	72	84	98	96	-2%	60%
Korrupsjon og påvirkningshandel	50	41	30	43	33	35	41	17%	-18%
Skatt og avgift	385	348	379	336	520	710	695	-2%	81%
Økonomisk utroskap	96	102	110	89	66	62	104	68%	8%
Andre grove økonomilovbrudd	74	43	36	20	38	36	50	39%	-32%

Totalt	730	717	743	646	866	1 093	1 164	6%	59%
--------	-----	-----	-----	-----	-----	-------	-------	----	-----

Det er antagelig store mørketall knyttet til grov økonomisk kriminalitet som ikke fanges opp i den offisielle statistikken. Omfanget av anmeldelser står i kontrast til det langt høyere antallet mistenkelige forhold som rapporteres til Økokrim gjennom andre kanaler. Økokrim og politiet har over tid hatt begrenset kapasitet til å egeninitiere saker, og flere regionale statsadvokatembeter rapporterer om utfordringer knyttet til å rekruttere og beholde nødvendig kompetanse innen økonomisk kriminalitet.

Over tid har hvitvasking utviklet seg til å bli en profesjonalisert virksomhet der spesialiserte aktører og nettverk tar på seg hvitvaskingsoppdrag fra andre kriminelle. Oppdragsgiverne er profittmotiverte kriminelle nettverk som er involvert i mange typer kriminelle aktiviteter – felles for dem er at de trenger å sikre det økonomiske utbyttet. Hvitvaskingsaktørene leverer en rekke uregulerte finansielle tjenester som veksling av kontanter og kryptovaluta, transport av kontanter og overføringer gjennom uformelle betalingssystemer. Når dette blir gjort systematisk omtales det gjerne som *underground banking*.¹⁸

Til tross for betydelig mørketall, har det vært en positiv utvikling hva gjelder aktivitet og resultater innen straffesaksbehandlingen av alvorlig økonomisk kriminalitet. Antall påtaleavgjørelser har økt på årsbasis, fra om lag 750 avgjørelser i 2022, til litt i underkant av 1 200 avgjørelser i 2025. Andelen positive påtaleavgjørelser har økt fra om lag 61 til nærmere 74 prosent i samme periode, og oppklaringsprosenten har økt fra rundt 78 prosent i 2022, til 82 prosent i 2025.

I 2024 ble det etablert en ordning med inndragningsjulist i hvert politidistrikt, i tillegg til politidistriktenes inndragningsspesialister. For 2025 ble det bevilget midler til at Økokrim kan ansette 24 spesialletterforskere med økonomifaglig bakgrunn som skal arbeide i politidistriktene. Økokrim er videre styrket med seks politiadvokater som skal bidra i arbeidet opp mot politidistriktene, men som organisatorisk er plassert ved Økokrim. Økokrim og politiet har som mål at det skal sikres og inndras verdier i vesentlig større omfang enn i dag. De to siste årene har politiet tatt inn nærmere en halv milliard kroner fra kriminelle miljøer i Norge.

Vurdering

På bakgrunn av utviklingen i resultater de senere år vurderer riksadvokaten at det har funnet sted en styrking av innsatsen og resultatoppnåelsen innen straffesaksbehandlingen av alvorlig økonomisk kriminalitet. Økningen i antall påtaleavgjørelser sett i sammenheng med økt andel positive påtaleavgjørelser og forbedret oppklaringsprosent er tilfredsstillende.

Manglende avdekking av økonomisk kriminalitet kan undergrave tilliten til økonomiske systemer, konkurransevilkår og offentlige institusjoner. Bekjempelsen av denne typen kriminalitet forutsetter vedvarende prioritering, spesialisert kompetanse og et nært samarbeid mellom politi, påtalemyndighet og kontrollorganer. Politidistriktene og Økokrim har over tid hatt begrensede muligheter til å egeninitiere saker. Kapasiteten til å etterforske økonomisk kriminalitet har i så måte ikke stått i forhold til det reelle kriminalitetsomfanget. Styrkingen av Økokrim over de senere år har bidratt til å bøte på dette.

På bakgrunn av de regionale statsadvokatembetenes rapporteringer vurderer riksadvokaten at politidistriktenes arbeid med inndragning samlet sett har hatt en positiv utvikling. Statsadvokatembetenes rapporteringer peker i retning av kvalitativ forbedring i etterforskningen og den påtalemessige oppfølgingen av inndragningskrav. Arbeidet fremstår flere steder nå som mer strukturert og målrettet.

Selv om innsatsen flere steder er styrket, forutsetter varig måloppnåelse etter riksadvokatens vurdering en langsiktig og konsistent prioritering. Fagledelsestiltak fremstår som viktige for å sikre vedvarende oppmerksomhet og kompetansebygging. Et styrket og mer desentralisert samarbeid med særorganer vil etter riksadvokatens vurdering bidra til ytterligere forbedringer.

Etter riksadvokatens syn foreligger det fortsatt et forbedringspotensial på området. Enkelte statsadvokatembeter mener det er indikasjoner på at pengesporet i enkelte saker ikke etterforskes tilstrekkelig grundig, og at det i for begrenset grad opprettes saker knyttet til de økonomiske sidene ved narkotikalovbrudd. Det kan også stilles spørsmål ved om inndragningsperspektivet i tilstrekkelig grad er integrert i etterforskningen og i påtaleavgjørelsene. Riksadvokaten vurderer også at bedre tekniske løsninger

¹⁸ The changing DNA of serious and organised crime (EU-SOCTA 2025). Europol 2025:24

kan effektivisere arbeidet med etterforskning av pengesporet og inndragning, og har fokus på dette i samarbeidet med Politidirektoratet. Det vises til tiltak 25.01.

Tiltak

Sett i sammenheng med det pågående arbeidet med den styrkede innsatsen mot økonomisk kriminalitet gjennom satsingen i 2024 og 2025, vurderes det på nåværende tidspunkt ikke som hensiktsmessig å iverksette ytterligere tiltak knyttet til bekjempelsen av økonomisk kriminalitet.

4.10 Alvorlig miljøkriminalitet

Fenomenbeskrivelse

Miljøkriminalitet omfatter blant annet ulovlig avfallshåndtering, forurensning, og natur- og fiskerikriminalitet. Kriminaliteten er i ofte lokalt forankret, men har også grensekryssende og organisert karakter. Den mest alvorlige miljøkriminaliteten kjennetegnes ved systematiske og profittmotiverte lovbrudd som påfører omfattende skade på liv, helse, naturressurser og økosystemer. Slike saker har ofte stor samfunnsmessig betydning, berører flere sektorer og krever samordnet innsats på tvers av myndigheter og landegrenser. Kriminaliteten skjer ofte i randsonen av legal virksomhet, og er vanskelig å oppdage.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten resultatene innen miljøkriminalitet som akseptable, men understreket at alvorlig miljøkriminalitet fortsatt avdekkes og oppklares i for liten grad. Det ble pekt på at forbedringer i stor grad avhenger av forhold utenfor politiets og påtalemyndighetens kontroll, herunder tydeligere rammevilkår, styrket kontroll- og tilsynskapitet hos sektormyndigheter, bedre datadeling og sanntidsinnsyn i relevante registre, samt varig tilgang til spesialistkompetanse. Samtidig vurderte riksadvokaten at det er grunn til å undersøke om politiet kan initiere flere egne saker innen området.

Kriminalitetsutvikling og status

Antall anmeldte miljølovbrudd gikk samlet sett med én prosent fra 2024 til 2025, og antallet anmeldelser i 2025 var på det laveste nivået på årsbasis siden 2019. Det har over tid vært en særlig nedgang i anmeldte fiskeri-, akvakultur- og havressurslovbrudd. Den alvorlige miljøkriminaliteten utgjør anslagsvis mellom én og to prosent av det totale antallet anmeldelser innen miljøkriminalitet på årsbasis.

Tabell 11 Antall anmeldelser innen miljøkriminalitet. 2019 – 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Vekst 2024 til 2025	Vekst 2019 til 2025
Fiskeri-, akvakultur- og havressurslovbrudd	1 079	1 326	1 229	1 108	964	727	723	-1%	-33%
Dyrevernlovbrudd	397	479	538	497	605	589	549	-7%	38%
Andre natur- og miljølovbrudd	174	380	868	707	454	563	453	-20%	160%
Naturvernlovbrudd	482	618	658	624	582	460	446	-3%	-7%
Forurensnings- og avfallsrelaterte lovbrudd	294	323	338	244	237	224	310	38%	5%
Jakt- og villtlovbrudd	183	171	175	170	185	166	185	11%	1%
Plan- og bygningsrelaterte lovbrudd	41	48	60	49	38	31	57	84%	39%
Kulturminnelovbrudd	41	36	22	44	33	39	49	26%	20%
Totalt	2691	3381	3888	3 443	3 098	2 799	2 772	-1%	3%

Antall påtaleavgjorte miljø saker var omlag på samme nivå i 2025 som i 2024, men andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten gikk begge opp. Andelen positive påtaleavgjørelser har imidlertid gått fra 45 prosent i 2019, til 38 prosent i 2025. Oppklaringsprosenten er redusert fra 56 til 49 prosent i samme periode. Median saksbehandlingstid var i 2025 på samme nivå som i 2024 når man ser på alle påtalebehandlede saker samlet, men var noe lavere i 2025 i forhold til 2024 når en bare ser på oppklarte saker.

Økokrim publiserte i 2025 for første gang en egen trusselvurdering for miljøkriminalitet. Vurderingen viser at kriminaliteten i økende grad er profittmotivert, organisert og begås innenfor eller i tilknytning til lovlig næringsvirksomhet. Et sentralt utviklingstrekk er at regelverk, tillatelser og rapporteringsordninger

manipuleres eller omgås, noe som reduserer oppdagelsesrisikoen og kompliserer kontrollarbeidet. Særlig i avfallssektoren er det identifisert risiko for systematisk regelomgåelse, blant annet gjennom ulovlig deponering, feilklassifisering og omgåelse av eksportregler.

Økokrim vurderer at miljøkriminalitet kjennetegnes av lav oppdagelsesrisiko, høy økonomisk gevinst og betydelig kompleksitet, og at effektiv bekjempelse forutsetter spesialisert kompetanse, styrket samordning mellom kontrollmyndigheter og politi samt økt oppmerksomhet om de økonomiske drivkreftene.

Økokrim peker videre på behov for styrket tilsyn, bedre informasjonsdeling og økt prioritering og kompetanse i politiet. Tettere tverretatlig og internasjonalt samarbeid, samt bedre nasjonal oversikt over miljøinformasjon gjennom digitale løsninger, fremheves som sentrale tiltak for å styrke forebygging, kontroll og etterforskning.

Riksadvokaten har i samarbeid med Økokrim iverksatt flere tiltak for å øke andel egeninitierte saker om alvorlig miljøkriminalitet, samt for å få mer kunnskap om kriminalitetsområdet, jf. *tiltak 25.16 økning av andelen egeninitierte saker innen miljøkriminalitet*. Økokrim har i mars d.å. i samarbeid med riksadvokaten gjennomført et digitalt informasjonsmøte med alle politidistrikter, hvor formålet var å formilde sentrale punkter fra trusselvurderingen, bidra til å øke politidistriktenes kunnskap om hvordan alvorlig kriminalitet kan se ut i egen teig samt å bidra til at innsatsen rettes mot de sakene som vil gi størst effekt.

Videre har riksadvokaten og Økokrim i samarbeid iverksatt en undersøkelse av saker om alvorlig miljøkriminalitet påtaleavgjort i 2025. Tiltaket tar bl.a. sikte på å undersøke i hvilken grad politidistriktene gjenkjenner og etterforsker saker om alvorlig miljøkriminalitet. I tillegg gjennomfører Økokrim parallelt spørreundersøkelser i politidistriktene, hos tilsynsmyndigheter og miljøvernorganisasjoner for å få mer kunnskap om innsatsen mot alvorlig miljøkriminalitet og samarbeidet mellom politidistriktene og sentrale eksterne aktører. Riksadvokaten vil komme nærmere tilbake til resultatene fra disse undersøkelsene i kommende rapportering.

Vurdering

Det er grunn til å tro at alvorlig miljøkriminalitet avdekkes og oppklares i for liten grad. Det opprettes på landsbasis få saker om alvorlig miljøkriminalitet, og mørketallene er antakelig store. Økokrims trusselvurdering viser at alvorlig miljøkriminalitet ikke bare skader naturen, men at den utnytter og skader sentrale samfunnsstrukturer. Det er bekymringsfullt at den alvorlige miljøkriminaliteten tilpasser seg kontrollregimer og offentlige reguleringer, og i økende grad kan kobles til organisert kriminalitet. Det store profittpotensialet kan medføre at kriminaliteten finansierer ny organisert og alvorlig kriminalitet. Riksadvokaten mener at det er grunn til å i større grad se alvorlig miljøkriminalitet i sammenheng med organisert og profittmotivert kriminalitet.

Den pågående undersøkelsen av saker om alvorlig miljøkriminalitet og spørreundersøkelsene i politidistriktene, tilsynsmyndighetene og miljøvernorganisasjonene vi gi mer kunnskap om innsatsen på området og tiltak må vurderes når rapportene fra undersøkelsene foreligger.

Tiltak

Tiltak 25.16. Økning av andelen egeninitierte saker innen miljøkriminalitet

Status: Videreføres

Riksadvokaten vil, i samarbeid med Økokrim, vurdere behovet for tiltak som kan iverksettes i distriktene for å øke andelen egeninitierte saker.

4.11 Alvorlige trafikkløvbrudd

Fenomenbeskrivelse

Alvorlige trafikkløvbrudd omfatter blant annet dødsulykker, ulykker med betydelig personskade og særlig risikofylt trafikkatferd. Dette gjelder grovere fartsovertredelser der hastigheten i seg selv representerer en betydelig fare, samt kjøring i ruspåvirket tilstand som gir grunnlag for fengselsstraff. Ifølge Statens vegvesen var høy fart og rus en medvirkende faktor i henholdsvis hver tredje og hver fjerde (29 %) dødsulykke i 2024.¹⁹ Politiet har de senere år avdekket miljøer med svært risikosøkende kjøreatferd, inkludert organisert

---

¹⁹ Statens vegvesen – Ulykkesanalysegruppens rapportering for 2024

høyhastighetskjøring som dokumenteres og deles blant annet via sosiale media. Slik trafikkadferd innebærer betydelig fare for både deltakere og publikum, og utfordrer tradisjonelle sanksjonsregimer.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten etterforskingen av alvorlige trafikklovbrudd som adekvat, og resultatene ble vurdert som gode og stabile. Samtidig ble den markante økningen i antallet trafikkdrepte, særlig gjennom sommermånedene, trukket frem som en alvorlig utvikling i ulykkesbildet. Det ble vurdert at det ikke var behov for å iverksette særskilte tiltak i straffesaksbehandlingen.

Kriminalitetsutvikling og status

Foreløpige tall fra Statens vegvesen viser at 111 personer mistet livet i trafikken i 2025. Dette er en økning på 24 dødsfall sammenlignet med 2024 og innebærer et brudd med den langsiktige nedgangen i antall trafikkdrepte de senere årene. Blant de omkomne er det en betydelig andel unge trafikanter. Særlig unge menn er overrepresentert, både som førere og passasjerer i personbil. Dette er i tråd med et kjent risikobilde, hvor unge førere oftere er involvert i alvorlige ulykker, blant annet som følge av høy fart, manglende erfaring og risikovillighet. Motorsykkelykker utgjør også en betydelig andel av dødsulykkene, og også her er yngre førere tydelig representert.

For trafikklovbruddene personskade, uaktsom forvoldelse av død, grov uaktsom forvoldelse av død, ruspåvirket kjøring og ulovlig hastighet er det samlet sett begrensede endringer i straffesaksbehandlingen fra året før. Dette gjelder både antall påtaleavgjørelser, antall og andel positive påtaleavgjørelser, gjennomsnittlig saksbehandlingstid, antall siktelser og tiltaler samt oppklaringsprosent.

Vurdering

Etterforskingen vurderes som adekvat og resultatene er i all hovedsak stabile.

Tiltak

Riksadvokaten vurderer at det ikke er behov for å iverksette særskilte tiltak i straffesaksbehandlingen hva gjelder alvorlige trafikklovbrudd.

5 Områder hvor innsatsen skal styrkes²⁰

5.1 Kriminalitet rettet mot datasystemer

Fenomenbeskrivelse

Kriminalitet rettet mot datasystemer omtales gjerne som cyberrettet kriminalitet, og består i hovedsak av digitalt innbrudd og tyveri, digitalt skadeverk, kapring av datasystemer og digital overvåkning.

Kriminalitetsformen er i kontinuerlig utvikling og preges av lav terskel for gjennomføring, global rekkevidde og høy grad av anonymitet for gjerningspersonene. Etterforskning av cyberkriminalitet fordrer spesialisert kompetanse, tekniske ressurser og i mange tilfeller internasjonalt samarbeid. Bevisbildet er i hovedsak digitalt, ofte fragmentert og lett å manipulere eller slette.

Det har de senere årene vært en økning i cyberkriminalitet.²¹ Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) har eksempelvis dokumentert en markant vekst i tjenestenektangrep,²² med en seksdobling i registrerte hendelser fra sommeren 2022 til 2025 sammenlignet med de tre foregående årene samlet sett. Telenor melder om at de i 2025 har gjort 2,1 milliarder blokkeringer knyttet til digital kriminalitet.²³ Den raske utviklingen innen kunstig intelligens antas å kunne forsterke denne trenden, ettersom teknologien gjør det mulig å automatisere dataangrep og dermed senke terskelen for gjennomføring. Til tross for dette er antallet registrerte saker hos politiet lavt, og antall anmeldelser gjenspeiler ikke den faktiske kriminalitetsutviklingen.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten resultatene innen kriminalitet rettet mot datasystemer som klart utilstrekkelige. Det ble pekt på at svært få saker etterforskes, at et stort flertall henlegges uten realitetsbehandling, og at alvorlige saker ikke har blitt fulgt opp på en adekvat måte. Utviklingen ble vurdert å skyldes en kombinasjon av manglende kapasitet, manglende kompetanse og fravær av stabile fagmiljøer i politidistriktene, samt store variasjoner i kompetanse og teknisk støtte. Riksadvokaten fremhevet også behovet for bedre nasjonale teknologiske løsninger og lavere terskel for anmeldelse, herunder digital innmelding av slike forhold.

Det ble iverksatt flere tiltak for å styrke politiets håndtering av cyberkriminalitet. Dette omfattet innføring av foreleggelsesplikt i enkelte distrikter med bistand fra Kripos i oppstartsfasen av etterforskningen, arbeid med å styrke regionale kompetansemiljøer, samt initiativ for å legge til rette for mottak av digitale anmeldelser.

Kriminalitetsutvikling og status

Antallet anmeldelser de siste årene har ligget på et relativt stabilt og svært lavt nivå, jf. tabellen nedenfor. Årsaken til den lave anmeldelsesraten til politiet er trolig sammensatt, og kan følge av økt bevissthet om kriminalitetstrusselen og dermed bruk av sivile mottiltak, samt frykt for omdømmetap. Utviklingen kan også være et uttrykk for manglende tillit til politiets evne til å håndtere slike saker. Over den aktuelle tidsperioden har svært få saker blitt oppklart, og antallet domfellelser er lavt.

Det var fra 2024 til 2025 en beskjeden økning i antallet anmeldelser, samt en økning i påtaleavgjorte saker, andel positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosent. Både andelen positive påtaleavgjørelser og oppklaringsprosenten må ses i sammenheng med at antallet saker er begrenset. Dette forklarer hvorfor begge størrelser har en tendens til å variere forholdsvis mye fra år til år. Antall domfellelser økte noe fra 2024 til 2025, men må sies å være lavt sett opp mot det reelle omfanget av cyberkriminalitet, som høyst sannsynlig er vesentlig høyere enn hva anmeldestallene gir uttrykk for.

Tabell 12 Utvalgte størrelser for datakriminalitet. 2019 - 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Antall anmeldelser	512	367	357	364	373	281	397

²⁰ Riksadvokaten prioriteringsrundskriv for 2025, rundskriv nr. 1/2025

²¹ Kripos. Cyberkriminalitet 2025

²² Et tjenestenektangrep (ofte kalt DDoS – Distributed Denial of Service) er når en stor mengde trafikk sendes mot en digital tjeneste eller server med det formål å overbelaste systemet, slik at det blir svært tregt eller utilgjengelig for brukere.

²³ Telenor. Sikkerhetspuls, årsrapport 2025

Antall påtaleavgjorte saker	499	389	365	367	382	266	367
Andel positive påtaleavgj.	22 %	4 %	12 %	5 %	4 %	2 %	17 %
Oppklaringsprosent	29 %	7 %	16 %	8 %	27 %	4 %	26 %
IPA3	70	48	20	28	18	33	32
IPA12	9	28	1	10	6	10	11
Antall unike fornærmede	374	244	234	266	215	176	267
Antall unike mistenkte	83	82	69	57	69	43	58
Antall domfellelser	38	99	41	28	11	8	13
Frifinnelsesprosent	7 %	4 %	5 %	7 %	27 %	0 %	0 %

I 2025 gjennomførte riksadvokaten, i samarbeid med Det nasjonale statsadvokatembetet, en undersøkelse av politiets arbeid med å bekjempe cyberrettet kriminalitet i perioden september 2023 til august 2024. Undersøkelsen viste at innsatsen på området ikke hadde vært tilstrekkelig, og at det var behov for både umiddelbare og mer langsiktige tiltak for å styrke kompetansen og sikre at prioriterte og alvorlige saker ble etterforsket.

Gjennomgangen viste at politiets innsats hadde noen alvorlige mangler, og at innsatsen ikke var i tråd med riksadvokatens føringer. En betydelig andel saker ble ikke etterforsket, og alvorlige forhold ble ikke prioritert. Dette gjaldt blant annet saker om datainnbrudd mot virksomheter med samfunnskritiske funksjoner. Det ble videre avdekket manglende kunnskap og kompetanse knyttet til håndtering av digitale spor. Ressursmangel ble også trukket frem som en medvirkende årsak til henleggelse.

Rapporten pekte på behovet for umiddelbare tiltak for å sikre at alvorlige og prioriterte saker, særlig saker anmeldt av virksomheter, ble gjenstand for reell etterforskning. Det ble anbefalt målrettet oppfølging av henleggelse og økt bruk av konsultasjon med Kripos ved mangel på spesialistkompetanse. Videre ble det anbefalt at Politidirektoratet åpnet for digitale anmeldelser av kriminalitet rettet mot datasystemer.

På lengre sikt ble det fremhevet behov for systematisk kompetanseheving, utvikling av bedre teknologiske verktøy og etablering av styringsindikatorer for oppfølging av resultater på straffesaksfeltet. Riksadvokaten har bedt politimestrene og statsadvokatene gjøre seg kjent med rapporten og vurdere hvordan innsatsen mot cyberkriminalitet kan styrkes i egen virksomhet.

I sin rapportering til riksadvokaten peker statsadvokatene på at politidistriktene har styrket innsatsen mot cyberkriminalitet gjennom etablering av dedikerte fagmiljøer, kompetansehevende tiltak og økt samhandling med særorgan og andre distrikter. Flere fremhever positiv utvikling i form av operative digitale enheter, kryptoetterforskere og mer systematisk arbeid med digitale bedragerier og cyberangrep.

Rapporteringen fra statsadvokatembetene viser samtidig at kapasitet og prioritering fortsatt utgjør en begrensning i politiet. I enkelte distrikter henlegges saker med oppklaringspotensial av kapasitetshensyn, til tross for at sakstypen skal prioriteres.

Møre og Romsdal statsadvokatembeter gjennomførte høsten 2025 en inspeksjon av cyberrettede saker i Møre- og Romsdal politidistrikt. Inspeksjonen var i hovedsak innrettet mot hvorvidt politidistriktet hadde tilstrekkelig personell og kompetanse til å håndtere denne typen kriminalitet. Det var registrert 54 saker i 2025 frem til undersøkelsen tok til, hvorav 49 hørte til samme sakskompleks. Alle sakene var etterforsket. Det var avsatt dedikerte etterforskere innen området med høy kompetanse. Det jobbes også i forebyggende og avvergende spor og det er jevnlig samhandlingsmøter med andre politidistrikt og særorgan. Statsadvokatene ble positivt overrasket over håndteringen av denne type saker og sa seg tilfreds med at etterforskning og iretteføring fungerte godt.

Det uttrykkes særlig forventning til effekten av en pilot iverksatt av politidirektoratet for bekjempelse av cyberrettet kriminalitet, ledet av Kripos. Pilotene skal blant annet teste samhandling mellom særorgan og politidistrikter og bidra til å avklare hensiktsmessig arbeidsdeling mellom generalist-, spesialist- og spisskompetansenivåene. Kripos vil som en del av prosjektet følge med på alle sakene innenfor kriminalitetsområdet, og foreta berikelse av anmeldelsene og analyser av opplysningene gitt i straffesakene. Kripos vil identifisere saker som bør ses i sammenheng og etterforskes samlet. Riksadvokaten har besluttet å

gi Kripos fullmakt frem til 31. desember d.å. til å samle saker og tildele ett politidistrikt saksansvaret, dersom de mener at sakene bør etterforskes samlet.

Vurdering

Kriminalitet som begås i det digitale rom har over lengre tid vært et utfordrende område for politiet og påtalemyndigheten. Sakstypen har i en årrekke vært prioritert gjennom riksadvokatens prioriteringsrundskriv, med klare føringer om økt innsats. Likevel har resultatene gjennomgående vært svake, og flere alvorlige saker har ikke blitt etterforsket, til tross for at antallet slike saker er begrenset.

Undersøkelser gjennomført av riksadvokaten, Politidirektoratet og Riksrevisjonen har pekt på en kombinasjon av manglende kapasitet og kompetanse i politidistriktene som sentrale forklaringer. Et vedvarende problem har vært manglende etablering av stabile og tilstrekkelig sterke kompetansemiljøer lokalt for etterforskning av denne kriminalitetstypen. Samtidig har kriminalitetsbildet utviklet seg i retning av at en stadig større andel av kriminaliteten begås i det digitale rom, herunder dataangrep, massebedragerier og identitetskrenkninger.

Politidistriktene har i senere tid styrket innsatsen på området. Etter riksadvokatens vurdering er dette positivt og en nødvendig utvikling. På bakgrunn av kriminalitetens omfang og utvikling er det likevel grunn til å understreke at politiet og påtalemyndigheten fortsatt ikke er tilstrekkelig rustet til å håndtere kriminalitet som begås i det digitale rom. Uten tilgang til moderne verktøy, tilstrekkelig kompetanse og nødvendig kapasitet vil evnen til å forebygge og etterforske slik kriminalitet fortsatt være begrenset.

Tiltak

Tiltak 25.17 Foreleggelsesplikt ved anmeldelser om cyberkriminalitet fra virksomheter

Status: Gjennomført

Flere statsadvokatembeter innførte foreleggelsesplikt for anmeldelser fra virksomheter om digital kriminalitet. Kripos skal bistå i den innledende fasen av etterforskningen. Riksadvokaten vurderer om ordningen bør innføres nasjonalt.

Tiltak 25.18 Styrke regionale kompetansemiljøer innen cyberkriminalitet

Status: Gjennomført

Politidirektoratet har iverksatt en pilot som blant annet skal teste samhandling mellom særorgan og politidistrikter og bidra til å avklare hensiktsmessig arbeidsdeling mellom generalist-, spesialist- og spisskompetansenivåene. Ansvar er gitt til Kripos, som også vil følge med på alle sakene innenfor kriminalitetsområdet, og foreta berikelse av anmeldelsene og analyser av opplysningene gitt i straffesakene. Riksadvokaten har besluttet å gi Kripos fullmakt frem til 31. desember d.å. til å samle saker og tildele ett politidistrikt saksansvaret, dersom de mener at sakene bør etterforsket samlet.

Tiltak 25.19 Mottak av digitale anmeldelser

Status: Videreføres

Riksadvokaten anbefalte å igangsette arbeid med å åpne for digitale anmeldelser på dette kriminalitetsområdet, og har spilt inn dette til Politidirektoratets områdeteam som har opplyst at det arbeides med å åpne den digitale anmeldelsesløsningen også for disse sakene. Riksadvokaten vil følge opp arbeidet. Tiltaket videreføres.

5.2 Massebedragerier og identitetskrenkninger

Fenomenbeskrivelse

Massebedragerier kjennetegnes av systematiske svindelforsøk rettet mot et stort antall personer, ofte gjennom digitale kanaler som e-post, SMS eller sosiale medier. Dersom gjerningspersonene lykkes i sitt forsøk kan sakene gi betydelig økonomisk vinning, selv om hvert enkelt bedrageri gjelder mindre beløp. Identitetskrenkninger innebærer misbruk av andres personopplysninger for å begå bedrageri eller andre lovbrudd, og er en voksende del av kriminalitetsbildet. Det antas å være store mørketall på området.

Kriminaliteten rammer både enkeltpersoner og virksomheter. Bak de systematiske svindelforsøkene står det gjerne organiserte kriminelle – som også utvikler sine metoder gjennom gjentatte forsøk. Av den grunn og fordi det er tilfældigheter som avgjør i hvor stor grad de lykkes, vil det ved vurderingen av forholdets alvor være særlig graden av profesjonalisering, omfang og skadepotensial som står sentralt.

En ny undersøkelse viser at om lag én av fem nordmenn har blitt utsatt for svindel minst én gang i løpet av livet.²⁴ Videre oppgir 8 prosent at de har blitt svindlet det siste året. Omtrent halvparten av de som har vært utsatt for svindel, har lidt et økonomisk tap. Samtidig viser undersøkelsen at flere tiltak har hatt dokumentert effekt. Blant annet har det såkalte *digitale skjoldet*, innført i 2024, bidratt til å stanse svindelforsøk basert på kaprede norske telefonnumre. Tiltaket er utviklet gjennom samarbeid mellom offentlige myndigheter, herunder Økokrim, og private aktører, og har stoppet over 80 millioner svindelsamtaler i løpet av det siste året. Telenor oppgir at de blokkerte mer enn 5,5 millioner utrygge nettsider og forsøk på digital kriminalitet hver dag gjennom hele 2025.

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten situasjonen innen massebedragerier og identitetskrenkelser som klart bekymringsfull. Det ble pekt på at antallet anmeldelser øker, mens oppklaringsprosenten, andelen positive påtaleavgjørelser og saksbehandlingstiden utvikler seg i negativ retning. Riksadvokaten understreket at det foreligger betydelige mørketall, at politiets datasystemer i dag ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere mønstre eller behandle saker på tvers av distrikter, og at mangelen på teknologiske verktøy svekker politiets evne til å prioritere og etterforske de mest alvorlige sakene. Riksadvokaten pekte i denne sammenheng på at arbeidet med å utvikle teknologiske løsninger som gjør det mulig å identifisere sammenhenger mellom saker og bygge større sakskomplekser bør intensiveres.

Kriminalitetsutvikling og status

Omfanget av det totale antallet registrerte bedragerier har økt betydelig de siste årene. I 2025 mottok politiet om lag 31 500 anmeldelser, en økning på nærmere syv prosent fra året før. Anmeldelsesnivået for grove bedragerier har imidlertid vært forholdsvis stabilt på årsbasis i perioden 2019–2025. De grove bedrageriene utgjorde om lag syv prosent av det samlede antallet bedragerianmeldelser i 2025.

Etter at politiet lanserte en løsning for digital anmeldelse i august 2025, har om lag 80 prosent av anmeldte bedragerier blitt registrert gjennom den nye portalen. Løsningen har senket terskelen for å anmelde, samtidig som portalen gir politiet bedre forutsetninger for å registrere, systematisere og følge opp sakene enn tidligere.

Antall anmeldelser knyttet til ID-krenkelser har gått ned de senere årene, og nivået i 2025 var tilnærmet halvert sammenlignet med 2019. Samtidig viser NorSIS' og Nasjonal sikkerhetsmyndighets (NSM) sin ID-tyveriundersøkelse at svært mange fortsatt rammes av ulike former for ID-misbruk. Ifølge nevnte undersøkelse har nærmere 700 000 nordmenn opplevd ulike former for digitalt identitetsmisbruk de siste årene, og om lag halvannen prosent av befolkningen – anslagsvis rundt 70 000 personer – oppgir å ha vært utsatt for økonomisk motivert ID-tyveri i løpet av de siste to årene.²⁵

Tabell 13 Antall anmeldelser. Bedragerier og identitetskrenkelser

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Vekst 2024 til 2025	Vekst 2019 til 2025
Mindre bedragerier	2 027	1 763	1 763	2 016	2 218	2 166	2 363	9 %	17 %
Bedragerier	16 712	14 969	14 985	18 853	21 318	24 840	26 947	8 %	61 %
Grove bedragerier	2 335	2 327	2 223	2 240	2 495	2 510	2 214	-12 %	-5 %
Bedragerier totalt	21 074	19 059	18 971	23 109	26 031	29 516	31 524	7 %	50 %
Identitetskrenkelser	2 730	2 565	2 671	2 195	1 977	1 833	1 481	-19 %	-46 %

For bedragerier samlet sett er oppklaringsprosenten redusert fra 32 prosent i 2019 til 13 prosent i 2025. Andelen positive påtaleavgjørelser er i samme periode redusert fra 23 til 9 prosent. For grove bedragerier er oppklaringsprosenten redusert fra 70 til 36 prosent, og andelen positive påtaleavgjørelser fra 56 til 28 prosent. I 2025 varierte oppklaringsprosenten på distriktsnivå for grove bedragerier fra 16 til 56 prosent, mens andelen positive påtaleavgjørelser varierte fra 8 til 48 prosent.

²⁴ Ipsos (2026). *Undersøkelse om digital svindel i Norge*. Gjennomført på vegne av Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom). Publisert 27. januar 2026.

²⁵ ID-tyverirapporten 2025: Færre klassiske ID-tyverier, men flere andre former for misbruk, NorSIS i samarbeid med Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM).

For identitetskrenkelser er oppklaringsprosenten på landsbasis redusert fra 17 prosent i 2019 til i underkant av 11 prosent i 2025. Andelen positive påtaleavgjørelser er i samme periode redusert fra 13 til 7 prosent. Også for identitetskrenkelser var det i 2025 betydelige forskjeller mellom politidistriktene, både i oppklaringsprosent og andel positive påtaleavgjørelser.

Politiets datasystemer har til nå ikke vært tilrettelagt for å se saker i sammenheng. Dette har antagelig ført til at forhold som i realiteten har utgjort massebedragerier – og som er grove bedragerier – ikke har blitt registrert eller etterforsket som dette. Anmeldestallene, og differensieringen mellom ulike typer bedragerier i tabellen ovenfor, bør leses i lys av dette.

Oslo statsadvokatembeter gjennomførte i 2025 en inspeksjon av henlagte bedragerisaker ved Oslo og Øst politidistrikter. Sakene som ble gjennomgått, hadde ikke vært gjenstand for klage- eller påtalebehandling hos Oslo statsadvokatembeter.

Gjennomgangen av sakene ved Oslo politidistrikt viser at 83 prosent av henleggelsene er vurdert å være riktige og med korrekt avgjørelseskode. Statistikkgruppen som sakene er registrert under vurderes å være korrekt i 91 prosent av sakene. I 17 prosent av sakene har statsadvokaten vurdert at saken burde vært etterforsket. Undersøkelsen indikerer samtidig at antallet henleggelse i stor grad påvirkes av den opplevde kapasiteten ved etterforskningsseksjonene.

Undersøkelsen fra Oslo viser videre at kun et fåtall av de henlagte sakene gjennomgår reell etterforskning, og at i overkant av seks prosent av sakene er henlagt etter bevisets stilling. Saksgjennomgangen avdekket også svakheter i etterforskningskrittene. Det gjøres i begrenset grad søk i historiske data i politiets registre, og det foreligger i liten grad notoritet for om slike søk er gjennomført. Manglende bruk av slike søk svekker muligheten for å identifisere sammenhenger mellom saker og avdekke mønstre eller serier av bedragerier begått av samme gjerningsperson.

Resultatene fra gjennomgangen av henlagte bedragerisaker i Øst politidistrikt er all hovedsak like som for Oslo politidistrikt.

Gjennom digitale anmeldelser kan Økokrim nå analysere hele saksmassen på tvers av distriktsgrensene – med mål om å avdekke sammenhenger, identifisere bakmenn og kartlegge modus, jf. *tiltak 25.20 teknologisk løsning for å se saker i sammenheng*. Metoden har allerede gitt resultater. I ett tilfelle har Økokrim kart å koble 21 tilsynelatende urelaterte bedragerier fra forskjellige politidistrikter til én og samme gjerningsperson. Økokrim og politidistriktene jobber nå videre for å se hvordan man på best mulig måte kan håndtere det store antallet bedragerianmeldelser som kommer inn hvert år. Politidistriktene har i dag ikke tilgang til denne løsningen.

Økokrim har i 2025 etterforsket og tatt ut tiltale i flere omfattende bedragerisaker, herunder saker med internasjonale forgreninger og mange fornærmede, og flere av sakene har resultert i domfellelser. Arbeidet mot hvitvasking og økonomisk kriminalitet er samtidig styrket gjennom økte bevilgninger, satsing på teknologi og analysekapasitet, samt videreutvikling av nasjonal koordinering og kompetanse.

Det pågår også et forebyggende arbeid ledet av Økokrim for å redusere sårbarheter i identitetsforvaltningen. Dette skjer i samarbeid med nasjonale og internasjonale aktører, og inkluderer blant annet forslag fra Skatteetaten om endringer i folkeregisterforskriften for å sikre bedre kontroll med tildeling og bruk av identiteter.

Politidirektoratet har igangsatt en pilot som skal bidra til å finne ut av hvordan fordeling av fagkompetanse mellom distrikt og særorgan kan bidra til en mer effektiv etterforskning av cyberrettet kriminalitet som digitale massebedragerier og identitetskrenkelser. Piloten ledes av Økokrim ved bedragerienheten. Bedragerienheten vil som en del av prosjektet følge med på alle sakene innenfor kriminalitetsområdet, og foreta berikelse av anmeldelsene og analyser av opplysningene gitt i straffesakene. Bedragerienheten vil identifisere saker som bør ses i sammenheng og etterforskes samlet. Riksadvokaten har besluttet å gi Bedragerienheten fullmakt frem til 31. desember d.å. til å samle saker og tildele ett politidistrikt saksansvaret, dersom de mener at sakene bør etterforsket samlet.

Vurdering

Resultatene for 2025 viser at en relativt liten andel av anmeldte bedragerier og identitetskrenkelser oppklares

eller leder til positiv påtaleavgjørelse. Etter riksadvokatens vurdering er det et klart forbedringspotensial i etterforskingen og oppfølgingen av disse sakene.

Arbeidet mot økonomisk kriminalitet er styrket gjennom satsing på teknologi, analysekapasitet og nasjonal koordinering. Etter riksadvokatens vurdering gir dette et bedre grunnlag for en mer målrettet og effektiv innsats mot bedragerier og identitetskrenkelser. Tiltakene og løsningene som nå er etablert og iverksatt, i kombinasjon med pågående kompetanseutvikling på feltet, gir grunn til å forvente en klar bedring i resultatene over tid. Utviklingen av løsninger for å se saker i sammenheng bør intensiveres, og riksadvokaten vurderer det som særlig viktig at alle politidistrikter får tilgang til effektive verktøy for sammenstilling og analyse av saker.

Tiltak

Tiltak 25.20 Teknologisk løsning for å se saker i sammenheng

Status: Videreføres

Økokrim har utviklet løsninger for å se digitalt anmeldte bedragerisaker i sammenheng. Etter riksadvokatens syn er at det fortsatt er behov for å intensivere utviklingen av nødvendige teknologiske løsninger for å se alle anmeldte saker i sammenheng, og at alle politidistriktene får tilgang til en slik løsning. Tiltaket videreføres.

5.3 Barne- og ungdomskriminalitet

Fenomenbeskrivelse

Barne- og ungdomskriminalitet omfatter lovbrudd hvor mistenkte er under 18 år på gjerningstidspunktet. De fleste unges involvering i kriminalitet dreier seg om enkeltstående hendelser, ofte lovbrudd av mindre alvorlig karakter som tyveri, skadeverk eller ordensforstyrrelser. Samtidig er det en mindre gruppe som begår mer alvorlige og gjentatte lovbrudd, slik som voldslovbrudd.

Forebygging og bekjempelse av barne- og ungdomskriminalitet krever en bred og helhetlig innsats der flere sektorer er involvert. Utfordringene på området kan ikke løses av politiet og påtalemyndigheten alene.

De senere årene har politiet avdekket en utvikling der grove voldsoppdrag legges ut på digitale plattformer, både i åpne og lukkede fora. Voldsoppdragene formidles i stor grad som en handelsvare, der betaling avtales digitalt og ofte gjennomføres med kryptovaluta eller andre anonyme betalingsløsninger. Det er særlig unge, inkludert mindreårige, som rekrutteres til å utføre slike handlinger gjennom sosiale medier og nettfora. Dette øker risikoen for at ungdom trekkes inn i svært alvorlig kriminalitet i ung alder.²⁶

Hovedtrekk fra forrige rapportering

I rapporteringen for andre tertial vurderte riksadvokaten situasjonen innen barne- og ungdomskriminalitet som krevende. Funn fra inspeksjonen i Innlandet politidistrikt viste mangler i frist- og saksstyring, svak involvering av barnevern og feil bruk av bekymringssamtaler, og riksadvokaten vurderte det som sannsynlig at tilsvarende utfordringer forekommer i andre distrikter. Resultatene fra straffesaksbehandlingen viste svekket måloppnåelse, med økt saksbehandlingstid og lavere andel saker avgjort innen fristene. Det ble også pekt på at Riksrevisjonen og Storberget-utvalget har avdekket betydelig svikt i samordningen mellom politi, barnevern, skole og helse, noe som svekker evnen til å følge opp unge lovbrøyttere på en helhetlig og effektiv måte.

Det ble iverksatt tiltak for å styrke samhandling og oppfølging i straffesakskjeden. Dette omfattet utredning av digitale samhandlingsløsninger i saker som gjelder unge, dialog med Politidirektoratet om oppfølging av identifiserte utfordringer, samt oppfølging av funn fra inspeksjon i Innlandet politidistrikt, hvor erfaringene skal danne grunnlag for eventuell bredere implementering.

Kriminalitetsutvikling og status

Det følger av riksadvokatens prioriteringsrundskriv for 2026 at innsatsen mot barne- og ungdomskriminalitet skal styrkes. Rundskrivet viser til at en relativt liten gruppe unge lovbrøyttere står bak en stor andel av

---

²⁶ Politiets sikkerhetstjeneste (2025). Nasjonal trusselvurdering 2025. Oslo: PST; Kripis (2024). Nasjonal trusselvurdering 2024. Oslo: Kripis.

kriminaliteten i denne aldersgruppen, og understreker at politiets innsats særlig bør rettes mot denne gruppen for å forebygge videre kriminalitet og redusere skadevirkninger.

I 2025 ble det anmeldt nærmere 21 000 forhold der mistenkte eller siktede var under 18 år på gjerningstidspunktet. Dette innebærer en reduksjon på om lag 3,5 prosent sammenlignet med året før. De anmeldte forholdene i 2025 gjelder nærmere 10 900 unike personer fordelt på om lag 17 000 straffesaker.

Den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten økte betydelig fra 2022 til 2023. Etter 2023 har antall anmeldte forhold gått ned på årsbasis. Nedgangen i den registrerte barne- og ungdomskriminaliteten fra 2023 til 2025 knytter seg i første rekke til barn under 15 år. Som tabellen nedenfor viser, har reduksjonen i den registrerte kriminaliteten fra 2023 til 2025 vært vesentlig mer beskjeden for aldersgruppen 15–17 år.

Utviklingen over tid i antall anmeldte forhold ser i hovedsak ut til å være drevet av endringer i lovbruddshyppigheten blant en begrenset gruppe unge snarere enn av vesentlige endringer i hvor mange mindreårige som registreres for lovbrudd.

Tabell 14 Antall anmeldte forhold og unike gjerningspersoner. Tall oppgitt i tusen forhold og personer. 2019 -2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Vekst 2024 til 2025	Vekst 2019 til 2025
Antall anmeldte forhold totalt	17,6	17,1	16,8	17,8	22,8	21,7	20,9	-3 %	19 %
Anmeldte forhold, gjerningsperson under 15 år	4,7	5,0	5,4	6,2	8,0	7,0	6,4	-9 %	35 %
Anmeldte forhold, gjerningsperson 15 - 17 år	12,9	12,1	11,4	11,6	14,8	14,7	14,5	-1 %	13 %
Antall unike gjerningspersoner	9,9	9,7	10,0	10,4	11,9	11,2	10,9	-3 %	10 %
Gjennomsnittlig antall forhold per gjerningsperson	1,79	1,77	1,68	1,71	1,92	1,93	1,92	0 %	8 %

Som i foregående år er barne- og ungdomskriminaliteten i stor grad konsentrert hos en begrenset gruppe unge med høy lovbruddshyppighet. En forholdsvis liten gruppe mindreårige står for en uforholdsmessig stor andel av den registrerte kriminaliteten. Det er en betydelig andel gjengangere fra år til år i denne gruppen, som også for en forholdsvis stor andel av den mest alvorlige barne- og ungdomskriminaliteten.

Det var en markant økning i alvorlige barne- og ungdomskriminalitet fra 2022 til 2023.²⁷ Nivået har deretter vært relativt stabilt, med en mindre nedgang fra 2024 til 2025. De fleste mindreårige som ble anmeldt for alvorlige forhold i 2024 og 2025, ble anmeldt for vold, ran eller seksuallovbrudd. Av disse utgjør voldslovbrudd den klart største andelen.

Antall anmeldte forhold som gjaldt alvorlig vold og seksuallovbrudd, var i 2025 om lag på samme nivå som i 2024. Antall personer som ble anmeldt for ran, gikk derimot ned med om lag 20 prosent fra 2024 til 2025. En betydelig del av denne nedgangen kan tilskrives utviklingen i Oslo. Antallet mindreårige som ble anmeldt for drap eller drapsforsøk i 2025, var lavere enn i 2024, men forholdsvis høyt sett opp mot de øvrige årene i perioden 2019 – 2025.

Lavere oppklaringsprosent og høyere andel fristbrudd

I 2025 var oppklaringsprosenten for påtaleavgjorte forhold på nær 77 prosent. Dette er en nedgang på to prosentpoeng sammenlignet med 2024 og fire prosentpoeng lavere enn i 2022.

For forhold der gjerningspersonen var under 15 år på gjerningstidspunktet, og dermed ikke har strafferettslig skyldvevne, blir tilnærmet alle saker henlagt med begrunnelse om at mistenkte er under 15 år. Slike avgjørelser regnes som oppklarte forhold i statistikken. Oppklaringsprosenten for påtaleavgjorte forhold i denne aldersgruppen ligger derfor stabilt svært høyt, nær 100 prosent. Utviklingen til nevnte størrelse er i så måte ikke interessant.

Endringer i andelen saker der gjerningspersonen er under 15 år, påvirker den samlede oppklaringsprosenten: Jo større andel av barne- og ungdomskriminaliteten som begås av personer under 15 år, desto høyere vil den

²⁷ Alvorlige forhold inkluderer drap og drapsforsøk, grov doping eller narkotikaovertrudelse, mishandling i nære relasjoner, seksuell omgang og voldtekt av barn under 16 år, voldtekt, alvorlig økonomisk kriminalitet, alvorlige voldslovbrudd, arbeidsmiljø- og miljølovbrudd, grovt tyveri, hatkriminalitet, ran og andre seksuallovbrudd.

samlede oppklaringsprosenten isolert sett bli. Dette følger av at så å si alle forhold begått av personer under 15 år regnes som oppklart i statistisk forstand. Endringer i den samlede oppklaringsprosenten over tid kan være drevet av at en større eller mindre andel av kriminaliteten begås av personer under 15 år, og vil derfor ikke nødvendigvis gi et dekkende bilde av utviklingen i politiets straffesaksbehandling.

For forhold der gjerningspersonen var 15–17 år på gjerningstidspunktet, var oppklaringsprosenten i 2025 samlet sett på 67 prosent. Dette er to prosentpoeng lavere enn i 2024. Oppklaringsprosenten har avtatt årlig siden 2019 og var i 2025 ni prosentpoeng lavere enn i 2019. Hva gjelder oppklaringsprosenten for de mer alvorlige forhold, så er denne generelt sett lavere enn for alle forhold sett samlet.

I 2025 var oppklaringsprosenten for alvorlig vold, voldtekt, seksuell omgang og voldtekt av barn under 16 år, samt ran på hhv. 61, 25, 62 og 51 prosent i saker hvor gjerningspersonen var i aldergruppen 15 -17 år på gjerningstidspunktet. I forhold til 2024 har oppklaringsprosenten gått litt ned for volds- og sedelighetslovbruddene, men litt opp for ran.

Tabell 15 Oppklaringsprosent og andel saker behandlet innen frist. 2019 – 2025

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Oppklaringsprosent, alle aldre	81 %	81 %	81 %	81 %	80 %	79 %	77 %
Oppklaringsprosent, 15 – 17 år	76 %	74 %	72 %	72 %	69 %	69 %	67 %
Andel innenfor frist, alle aldre	66 %	68 %	71 %	70 %	71 %	65 %	62 %
Andel innenfor frist, under 15 år	84 %	85 %	88 %	88 %	88 %	85 %	81 %
Andel innenfor frist, 15 -17 år	59 %	61 %	62 %	60 %	62 %	56 %	54 %
Andel alvorlige innenfor frist, 15 – 17 år	37 %	42 %	43 %	39 %	43 %	36 %	35 %

I 2025 ble 62 prosent av de påtaleavgjorte sakene der antatt gjerningsperson var mindreårig, avgjort innen den lovbestemte saksbehandlingsfristen på 42 dager. Dette er den laveste andelen som er registrert i perioden 2019–2025. Nedgangen gjelder både for forhold der den antatte gjerningspersonen var under 15 år på gjerningstidspunktet, for forhold der den antatte gjerningspersonen var i alderen 15–17 år generelt, og for alvorlige forhold der den antatte gjerningspersonen var i alderen 15–17 år.

Hedmark og Oppland statsadvokatembeter har sammen med Ole Thomas Bjerknes ved Politihøgskolen i 2025 gjennomført en inspeksjon av Innlandet politidistrikts håndtering av saker der mistenkte var mindreårig på gjerningstidspunktet. Inspeksjonen avdekket blant annet svikt i frist- og saksstyring med unødvendig liggetid. Det ble også gjort funn som tyder på at mistenktes rett til forsvarer ikke fullt ut blir ivaretatt, at verge ikke behandles på korrekt måte, at barnevernet involveres for sjeldent, og at bekymringsamtaler feilaktig brukes som særvilkår for påtaleunntatelse. Bjerknes avdekket i sin saksgjennomgang bl.a. svakheter ved etterforskningsledelsen av sakene, svakheter ved gjennomføring og protokollering av avhør og mangelfull sikring av digitale bevis.

Vurdering.

På bakgrunn av det ovenstående og tertialrapportering fra distriktene og embetene, er riksadvokaten av den oppfatning av at arbeidet med barne- og ungdomskriminalitet er gitt prioritet. Rapporteringen fra de regionale statsadvokatembetene viser at innsatsen flere steder er målrettet og systematisk, og at det i politidistriktene er etablert dedikerte fagpersoner og strukturer for oppfølging av saker hvor mistenkte er under 18 år. Samhandling med domstolene om hurtigsporordninger er et sentralt virkemiddel for å sikre raskere reaksjon, og statsadvokatembetene deltar flere steder aktivt i dette arbeidet.

I flere distrikter har statsadvokatene imidlertid avdekket mangelfulle systemer for å sikre fristoppnåelse, og en betydelig andel saker har for lang behandlingstid. Embetene viser i sin rapportering til riksadvokaten til at flere saker har lang liggetid. Funnene fra inspeksjonen til Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, omtalt i forrige rapportering, viser at kvaliteten i politiets straffesaksarbeid med barne- og ungdomskriminalitet i enkelte tilfeller ikke er god nok.

Det er tegn til at kriminelle nettverk i økende grad rekrutterer mindreårige til å utføre kriminelle handlinger. Mindreårige kan bli brukt til å gjennomføre ulike typer oppdrag, blant annet voldshandlinger og andre alvorlige lovbrudd, på vegne av bakmenn i kriminelle miljøer. Bruken av mindreårige i denne typen kriminalitet anses som særlig bekymringsfull. I denne sammenheng fremhever riksadvokaten betydningen av

styrket tverretattlig samarbeid og behovet for regelmessige møteplasser mellom politi, statsadvokat, domstol og øvrige aktører.

Det pågår en rekke utredningsarbeidet og tiltak knyttet til barne- og ungdomskriminalitet. Det er blant annet oppnevnt et ekspertutvalg (Strandbakken-utvalget) som skal vurdere styrket tverretattlig samarbeid og informasjonsdeling. Videre arbeides det med digitalisering av barnevernsmeldinger og med tiltak for økt og mer målrettet bruk av bekymringssamtaler. Riksadvokaten har også utgitt ut et nytt rundskriv om overføring av saker til konfliktråd, med sikte på økt bruk av konfliktråd i egnede saker. Samtidig styrkes samhandlingen mellom politi, barnevern og øvrige sektorer, blant annet gjennom Politidirektoratets deltakelse i etatssamarbeidet for utsatte barn og unge.

Barne- og ungdomskriminalitet er et satsingsområde i fellesplanen til riksadvokaten og Politidirektoratet. Oppfølgingen av funnene til Riksrevisjonen og Storberget-utvalget inngår i dette arbeidet. Sett i sammenheng med dette, vurderer riksadvokaten og Politidirektoratet det som lite hensiktsmessig å iverksette ytterligere nasjonale tiltak på nåværende tidspunkt. De regionale statsadvokatembetene skal gjennomføre inspeksjoner og tilsyn, og iverksette lokale tiltak overfor underliggende politidistrikter der dette anses nødvendig.

Tiltak

Tiltak 25.21 Digital samhandling i straffesaker mot unge

Status: Videreføres

Det er igangsatt arbeid for å utrede en digital samhandlingsløsning mellom aktørene i straffesakskjeden for saker hvor gjerningspersonen er under 18 år. Prosjektet Hurtigspor unge lovbrøyttere er påbegynt og ledes av domstolsadministrasjonen. Riksadvokaten vil fortsette å bidra inn i arbeidet.

Tiltak 25.22 Oppfølging av Riksrevisjonens funn og Storberget-utvalget

Status: Videreføres

Riksadvokaten besluttet å gå i dialog med Politidirektoratet for å utarbeide en plan for oppfølging av funnene. Tiltaket er ikke påbegynt, og videreføres.

Tiltak 25.23 Oppfølging av inspeksjonen i Innlandet politidistrikt

Status: Videreføres.

Innlandet politidistrikt ble bedt om å utarbeide tiltak i samarbeid med Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, med sikte på vurdering av eventuell nasjonal implementering. Omforent tiltaksliste er ikke utarbeidet i skrivende stund. Tiltaket videreføres.

5.4 Sammensatte trusler

Fenomenbeskrivelse

Sammensatte trusler kjennetegnes ved at ulike kriminalitetsformer, virkemidler og aktører inngår i et integrert handlingsmønster. I motsetning til mer tradisjonelle kriminalitetstyper, som kan avgrenses etter lovbruddskategori eller modus operandi, preges sammensatte trusler av at digitale og fysiske handlinger, økonomiske disposisjoner og voldselementer kan inngå i samme sakskompleks. Aktivitetene kan være grenseoverskridende og organisert på tvers av etablerte sektor- og ansvarsområder, noe som gjør det krevende å identifisere sammenhenger og ansvarsforhold. Denne typen kriminalitet utfordrer dermed etablerte strukturer for forebygging, etterretning og etterforskning, og forutsetter økt vekt på tverrfaglig analyse og koordinert innsats.

Kriminalitetsutvikling og status

Utviklingen i 2025 viser at trusselbildet mot Norge i økende grad er preget av sammensatte og hybride trusler. Tradisjonelle skiller mellom kriminalitet, sikkerhetstruende virksomhet og påvirkningsoperasjoner er mindre tydelige enn tidligere. Flere trusselaktører kombinerer ulike virkemidler – herunder digital kriminalitet, økonomisk kriminalitet, vold, sabotasje og informasjonsmanipulasjon – for å oppnå strategiske eller økonomiske mål. Denne sammenvevingen av metoder og aktører gjør truslene mer komplekse og vanskeligere å identifisere, tilskrive og håndtere.

Som beskrevet i Totalforsvarsmeldingen omfatter sammensatte trusler lovlige og ulovlige aktiviteter fra fremmede stater som over tid rammer norsk sikkerhet, direkte eller indirekte under terskelen for væpnet

konflikt.²⁸ Trusselaktørene kan ha intensjon om å destabilisere hele eller deler av samfunnet, skape splid mellom grupper og allianser, redusere tillit til myndighetene og demokratiske institusjoner eller svekke beredskap og militær evne for å gjøre landet mer sårbart. Denne typen virkemiddelbruk kan være krevende å forstå, oppdage, håndtere og motvirke.

Den høyst reelle problemstillingen knyttet til ulovlig etterretning, påvirkningsoperasjoner og sabotasje begått av statlige aktører beskrives også i PSTs Nasjonale trusselvurdering. Riksadvokaten har tilsvarende i sitt prioriteringsskriv for 2025 og 2026 fremhevet sammensatte trusler som et område hvor innsatsen skal styrkes. Det kreves at politiet skal ha særlig oppmerksomhet i denne type saker, spesielt ved mistanke om at fremmede stater står bak. Informasjonsutveksling med PST vektlegges i denne forbindelse.

Både organisatorisk og regulatorisk er norske myndigheter i stor grad innrettet for effektiv bekjempelse av tradisjonelt avgrensede kriminalitetsformer og -motivasjoner. Sammensatt virkemiddelbruk vil etter sin art utfordre dette rammeverket, ettersom samme aktør kan benytte en rekke ulike metoder for å oppnå sine mål. Slike destabiliserende virkemidler – som hærverk og sabotasje, ildspåsettelse, påvirkningsoperasjoner, ulovlig etterretningsvirksomhet, attentat eller likvidering, cyberangrep og tilrettelegging for ulovlig migrasjon – kan gå på tvers av gjeldende strafferettslige kategorier, etablerte regelverk, rutiner, organisering og kompetanse.

Dette kan skape uklarheter både når det gjelder håndtering og ansvarsforhold, og gi utfordringer i koordineringen mellom ulike etater og forvaltningsnivåer, særlig med hensyn til responstid og informasjonsflyt. Utfordringen forsterkes av at hendelser og opprettede saker som isolert sett kan fremstå som bagatellmessige, kan være indikatorer på mer alvorlige og samfunnskritiske angrep. Slike hendelser kan forekomme i ulike politidistrikter og være utført av såkalte proxy-aktører, som tilsynelatende ikke kan knyttes til statlige aktører.

Dette kan igjen gjøre det vanskelig å identifisere sammenhenger og mønstre i uønskede hendelser, og dermed å etablere et tydelig normalbilde og avdekke avvik fra dette. Manglende felles situasjonsforståelse og uklare prosedyrer kan i slike tilfeller bidra til at alvorlige trusler fra statlige aktører ikke avdekkes eller håndteres effektivt.

Rapporteringene fra de regionale statsadvokatene til riksadvokaten gir inntrykk av at det i de fleste politidistrikter er økt oppmerksomhet om sammensatte trusler og den sikkerhetspolitiske situasjonen, og at de fleste distrikter har iverksatt målrettede tiltak, særlig i form av kompetanseheving, for å styrke identifiseringen av prioriterte saker, blant annet gjennom etterretning og samhandling med PST. Samtidig rapporteres det om utfordringer knyttet til identifisering, bevisinnhenting og kapasitet.

Vurdering

Sammensatt virkemiddelbruk berører hele samfunnet, og det vurderes som nødvendig å legge til rette for god informasjonsdeling, samordning og en felles situasjonsforståelse på tvers av sektorer.

Totalforsvarsmeldingen illustrerer det fragmenterte ansvaret mellom politiet, PST og en rekke andre offentlige etater.

Politiets sikkerhetstjeneste (PST) har tatt initiativ til et samarbeid med Den høyere påtalemyndighet utarbeide om et overbyggende, tverretatlig og tverrfaglig instruksverk, der formålet er å gi involverte parter enkel tilgang til nødvendig og tidskritisk informasjon, fenomenforståelse og føringer, og på denne måten legge til rette for at de ansvarlige aktørenes samlede kompetanse og kapasitet kan utnyttes best mulig, og at truslene ses i riktig kontekst. Riksadvokaten har besluttet at Den høyere påtalemyndighet vil delta i et slikt arbeid.

Tiltak

Tiltak 26.08. Tverrfaglig instruksverk for sammensatte trusler

Status: Iverksettes i 2026

Den høyere påtalemyndighet bistår PST i arbeidet med å utarbeide et overbyggende, tverretatlig og tverrfaglig instruksverk hva gjelder sammensatte trusler.

---

²⁸ Meld. St. 9 (2024 – 2025) kapittel 7.

Tiltaksliste

Gjennomførte og avsluttede tiltak

Tiltak 25.09. Avdekke unødig lang saksbehandlingstid

Politidirektoratet er i gang med innsiktsfasen i en pilot for effektiv straffesakskjede. Riksadvokaten har trukket Den høyere påtalemyndighet ut av prosjektet, idet det er riksadvokatens faglige vurdering at prosjektet har en hovedretning som innebærer risiko for slagside mot effektiviseringsprosesser på bekostning av det sentrale målet om kvalitet og at prosjektet kan lede til økt henleggelsesfokus.

Tiltak 25.10. Kontroll og tilbakemeldinger i enkeltsaker om voldtekt og mishandling i nære

Som oppfølging av riksadvokatens kvalitetsundersøkelse fra 2024 skal alle statsadvokater i enkeltsaksbehandlingen av voldtektssaker og saker om mishandling i nære relasjoner særlig ettergå håndteringen av digitale spor og bevis, bruk av etterforskningsplaner og sentrale aspekter ved avhør, samt gi konkrete tilbakemeldinger i hver sak. Alle embeter skal primo 2026 utarbeide en rapport om tiltaket. Dette forventes å styrke kvaliteten i etterforskningen og øke sannsynligheten for oppklaring.

Tiltak 25.11. Vurdering av politiets innsats mot hatkriminalitet

Det skal være en innsats innenfor kriminalitetsområdet i alle politidistrikter, og kriminalitetsområdet fordrer egeninitierte saker. Den varierende mengden saker i de ulike distriktene gir foranledning til undersøkelser. Etter riksadvokatens syn vil det være hensiktsmessig om Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet får i oppdrag å undersøke innsatsen mot hatkriminalitet, samt vurdere behovet for tiltak.

Tiltak 25.13. Kvalitetssikring av politiets håndtering av NCMEC-meldinger

Riksadvokaten vil iverksette en gjennomgang av NCMEC-rutinene nasjonalt og i distriktene, samt undersøke håndteringen av tipsene. Etter riksadvokatens syn bør arbeidet gjøres i samarbeid med Politidirektoratet.

Tiltak 25.14. Øke politiets evne til å etterforske annen alvorlig organisert kriminalitet

Riksadvokaten er av den oppfatning at det er behov for å øke politiets evne til å etterforske annen alvorlig organisert kriminalitet som ikke er omfattet av KN-satsingen. Utfordringen med turnover og rekruttering synes å være hovedårsaken, og tiltak rettet mot dette antas å være avgjørende for å lykkes.

Tiltak 25.17. Foreleggelsesplikt ved anmeldelser om cyberkriminalitet fra virksomheter

Flere statsadvokatembeter innførte foreleggelsesplikt for anmeldelser fra virksomheter om digital kriminalitet. Kripos skal bistå i den innledende fasen av etterforskningen. Riksadvokaten vurderer om ordningen bør innføres nasjonalt.

Tiltak 25.18. Styrke regionale kompetansemiljøer innen cyberkriminalitet

Politidirektoratet planlegger å teste en ny modell for fordeling av generalist-, spesialist- og spisskompetanse ved regionale fagmiljøer. Det vurderes piloter for både cyberrettet og cyberstøttet kriminalitet.

Tiltak 25.19. Mottak av digitale anmeldelser

Riksadvokaten anbefalte å igangsette arbeid med å åpne for digitale anmeldelser på dette kriminalitetsområdet.

Tiltak som videreføres

Tiltak 25.01. Intensivere teknologiutviklingen på straffesaksfeltet

Riksadvokaten er av den oppfatning at det er ytterligere behov for å styrke og intensivere innsatsen innen teknologiutviklingen på straffesaksfeltet, med formål om å sette politiet i bedre stand til å etterforske kriminalitet.

Tiltak 25.02. Strategisk kompetanseplanlegging

Riksadvokaten vil anbefale å styrke arbeidet med strategisk kompetanseplanlegging. Politidirektoratet har opplyst at en nylig mottatt internrevisjonsrapport om strategisk kompetanseplanlegging vil følges opp.

Tiltak 25.03. Følge opp distrikter med utfordringer med turnover og rekruttering

Riksadvokaten anbefaler en forsterket oppfølging av distrikter som melder om resultatutfordringer på grunn av turnover og rekrutteringsproblemer. Den høyere påtalemyndighet vil i fagledelsen, særlig

resultatoppfølgingen av politidistriktene, rette særlig oppmerksomhet mot kapasitet, kompetanse og organisering av etterforskningsressurser, og vurdere dette opp mot måloppnåelsen på straffesaksfeltet.

Tiltak 25.04. Oppfølging av enkeltdistrikter

Riksadvokaten vil i samarbeid med Politidirektoratet følge opp politidistrikter som har en oppklaringsprosent for grov kroppsskrenkelse og kroppsskade under 50 prosent. Oppfølgingen skal lede til at distriktene utarbeider konkrete tiltak for forbedring av resultatene.

Tiltak 25.05. Saksprosjekt kroppsskade og forsøk på drap

Riksadvokaten gjennomfører et saksprosjekt for å undersøke kvaliteten i etterforskningen og den påtalemessige behandlingen av saker om grov kroppsskade og forsøk på drap. Etter endt prosjekt vil riksadvokaten vurdere hvilke fagledelsestiltak som er påkrevet for å tette eventuelle avvik.

Tiltak 25.06. Oppfølging av Kriposrapport

Riksadvokaten vil, i samråd med Kripo, vurdere behovet for tiltak når den nevnte rapporten foreligger i 2026.

Tiltak 25.07. Oppfølging av styringsindikatorer innen mishandling i nære relasjoner

Riksadvokaten og Politidirektoratet har i 2025 innført nasjonale styringsindikatorer og resultatmål om økning i oppklaringsprosenten i saker om mishandling i nære relasjoner. Riksadvokaten vil i dialog med Politidirektoratet innen neste tertial gjøre en fornyet vurdering av behovet for å iverksette tiltak overfor distrikter uten forbedring i oppklaringsprosenten.

Tiltak 25.08. Saker om mishandling i nære relasjoner i Sør-Vest politidistrikt forelegges statsadvokaten i Rogaland

Rogaland statsadvokatembeter har besluttet at samtlige saker skal forelegges statsadvokaten. Riksadvokaten har bedt om at statsadvokatembetet til neste rapportering redegjør for sine funn gjennom saksarbeidet, særlig med tanke på forklaringer på den synkende oppklaringsprosenten.

Tiltak 25.12. Aktorering i voldtektssaker

Riksadvokaten har bestemt at saker om voldtekt etter straffeloven §§ 291–294 skal aktoreres av statsadvokatene i 2026. Formålet er å bruke statsadvokatenes kompetanse og erfaring i saker som ofte har et krevende bevisbilde.

Tiltak 25.15. Oppfølging av nasjonal satsing mot kriminelle nettverk

Tiltakene mot organisert kriminalitet bygger videre på den nasjonale satsingen mot kriminelle nettverk, og videreføres i tråd med den nasjonale policyen

Tiltak 25.16. Økning av andelen egeninitierte saker innen miljøkriminalitet

Riksadvokaten vil, i samarbeid med Økokrim, vurdere behovet for tiltak som kan iverksettes i distriktene for å øke andelen egeninitierte saker.

Tiltak 25.20. Teknologisk løsning for å se saker i sammenheng

Økokrim har utviklet løsninger for å se digitalt anmeldte bedragerisaker i sammenheng. Etter riksadvokatens syn er at det fortsatt er behov for å intensivere utviklingen av nødvendige teknologiske løsninger for å se alle anmeldte saker i sammenheng, og at alle politidistriktene får tilgang til en slik løsning.

Tiltak 25.21. Digital samhandling i straffesaker mot unge

Det ble igangsatt arbeid for å utrede en digital samhandlingsløsning mellom aktørene i straffesakskjeden for saker hvor gjerningspersonen er under 18 år.

Tiltak 25.22. Oppfølging av Riksrevisjonens funn og Storberget-utvalget

Riksadvokaten besluttet å gå i dialog med Politidirektoratet for å utarbeide en plan for oppfølging av funnene.

Tiltak 25.23. Oppfølging av inspeksjonen i Innlandet politidistrikt

Innlandet politidistrikt ble bedt om å utarbeide tiltak i samarbeid med Hedmark og Oppland statsadvokatembeter, med sikte på vurdering av eventuell nasjonal implementering.

Nye tiltak

26.01. Tilsyn av opplæring av nyansatte påtalejurister og etterforskere, samt organisering av etterforskningsarbeidet.

Statsadvokatembetene skal gjennomføre tilsyn av politidistriktene for å undersøke om opplæring av nytilsatte politijurister og etterforskere er tilfredsstillende, og tilsyn av organiseringen av etterforskningsarbeidet i den enkelte sak, herunder utøvelse av rollen som politifaglig etterforskningsleder.

26.02. Turnover og rekrutteringsutfordringer i politiet

Riksadvokaten vil følge opp og vurdere Politidirektoratets arbeid med å kartlegge årsaker til turnover blant etterforskere og påtalejurister, samt utvikling og iverksetting av kompenserende tiltak.

26.03. Vurdere behov for nasjonale tiltak i saker om partnervold

Riksadvokaten vil i samråd med Politidirektoratet og nasjonal fagkoordinator gjennomgå funn fra systematiske erfaringslæringer i saker om partnervold for vurdering av behov for nasjonale tiltak.

Tiltak 26.04. Revisjon av RA-2011-2 Etterforskningsplikt – barn og under 18 år

Riksadvokaten reviderer rundskrivets pkt. 4.2.4 om etterforskningskritt, samtykke, åstedsundersøkelser og beslag.

Tiltak 26.05. Vurdering av etterforskning og påtalebehandling i henlagte saker om trusler og vold mot journalister og redaktører

Riksadvokaten vil i 2026 jobbe for å skaffe oversikt over saker som gjelder trusler og vold mot journalister og redaktører, med henblikk på å undersøke nærmere om innsatsen i disse sakene er adekvat.

Tiltak 26.06. Vurdering av behov for tiltak innen hatkriminalitet

Riksadvokaten vil i 2026 vurdere iverksettelse av tiltak som oppfølging av politidirektoratets brev av 3. mars 2026 av innsatsen i saker som gjelder hatkriminalitet. Tiltak vil bestå av kompetansehevende tiltak og/eller nærmere undersøkelser av straffesaksbehandlingen på området.

Tiltak 26.07. Oppfølging av funn fra gjennomgang av politidistriktenes rutiner knyttet til NCMEC-meldinger.

Riksadvokaten følger opp NAST sin utredning og redegjør i kommende rapportering for eventuelle tiltak som er iverksatt, eller vil bli iverksatt, knyttet til håndteringen av NCMEC-meldinger.

Tiltak 26.08. Tverrfaglig instruksverk for sammensatte trusler

Den høyere påtalemyndighet bistår PST i arbeidet med å utarbeide et overbyggende, tverretattlig og tverrfaglig instruksverk hva gjelder sammensatte trusler